

Juni 2025

Underretninger på børne- og ungeområdet

Kommunernes
erfaringer med
underretninger
om børn og unge
i udsatte positio-
ner

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00

Åbningstid – telefon:

man-tirs kl. 9.00 - 15.00

onsdag lukket

tors-fre kl. 9.00 - 15.00

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-564-5

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1: SAMMENFATNING	4
Infoboks: Underretninger	4
Lovboks: Rettidig og systematisk vurdering, jf. barnets lov § 136	4
Formål og arbejdsspørgsmål	5
Hovedresultater	5
Læsevejledning	9
KAPITEL 2: KOMMUNERNES ORGANISERING OG HÅNDTERING AF UNDERRETNINGER	10
Organisering ved indkomne underretninger	10
Rådgiveres erfaringer med implementering af barnets lov 13	
KAPITEL 3: KARAKTERISTIK AF AKTUELLE UNDERRETNINGER OM BØRN OG UNGE	25
Kendetegn ved bekymringernes indhold	25
Kendetegn ved underrettere og kvalitet i underretninger	32
Stigning i underretninger	38
Udvikling i tilgangen til underretninger	41
Udvikling i gruppen af børn og unge, der underrettes om	43
BILAG 1: UNDERSØGELSENS METODE	47
Indledende interview med Social- og Boligstyrelsen	47
BILAG 2: REGLER OM UNDERRETNINGER	49
Infoboks: Læs mere	49

Kapitel 1: Sammenfatning

Social- og Boligministeriet har bedt Ankestyrelsen om at undersøge kommunernes erfaringer med håndtering af indkomne underretninger på børne- og ungeområdet, samt hvad der ifølge kommunerne kendetegner de underretninger, de modtager og udviklingen heraf.

Baggrunden for undersøgelsen er, at der gennem de senere år er sket en stigning i antallet af børn og unge, som kommunerne modtager underretninger om. Tal fra Danmarks Statistik (Fodnote: [Underretninger om børn og unge 2023](#) (dst.dk). Fodnote slut) viser, at kommunerne i 2023 modtog 170.100 underretninger om 92.400 børn og unge. Det udgør en stigning (Fodnote: Det svarer til en stigning på 11 procent fra 2022 til 2023 i antallet af underretninger. Fodnote slut) på henholdsvis 7.100 børn og unge og 17.400 underretninger sammenlignet med 2022, hvor kommunerne modtog 152.700 underretninger om cirka 85.300 børn og unge. Sammenligner vi med 2015, er antallet af underretninger steget markant. I 2015 modtog kommunerne knap 93.000 underretninger, hvilket er omkring 77.000 færre end i 2023 (Fodnote: Udviklingen før 2019 er forbundet med usikkerhed og skal ses i lyset af en forbedret datakvalitet i indsamlingen af underretningsdata i perioden. Fodnote slut).

I 2023 er der sammenlignet med 2022 sendt flere underretninger til kommunerne om børn og unge fra alle typer af underrettere. De største procentvise stigninger ses for underretninger fra skoler, sundhedsvæsenet og politi/domstole.

INFOBOKS: UNDERRETNINGER

En underretning er en henvendelse om bekymring for et barns eller en ungs trivsel og/eller udvikling. En underretning kan være en oplysning om bekymring fra en fagperson eller en privat borger. Der er ingen krav til formen for en underretning. Der kan underrettes telefonisk eller skriftligt. Der kan også underrettes anonymt. I de tilfælde, hvor kommunen modtager underretning om et barn eller en ung, der allerede modtager en indsats, skal kommunen genvurdere sagen jf. § 137 i barnets lov. Reglerne om underretninger er fastsat i kapitel 16 i barnets lov.

Denne undersøgelse omhandler både førstegangsunderretninger og gentagne underretninger om et barn eller en ung. Infoboks slut.

Når kommuner modtager en underretning med en bekymring for et barn eller en ung, skal kommunen inden for 24 timer vurdere, om barnet eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge.

LOVBOKS: RETTIDIG OG SYSTEMATISK VURDERING, JF. BARNETS LOV § 136

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at der iværksættes en rettidig og systematisk vurdering af alle underretninger efter §§ 132, 133 og 135 i barnets lov med henblik på at afklare, om barnet eller den unge har behov for særlig støtte. Kommunalbestyrelsen skal foretage central registrering af underretningerne med henblik på at understøtte tilrettelæggelsen af indsatser.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning efter stk. 1 vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor

er behov for at iværksætte akutte indsatser for barnet eller den unge. Lovboks slut.

I bilag 2 beskriver vi centrale regler i barnets lov om underretninger.

FORMÅL OG ARBEJDSSPØRGSMÅL

Undersøgelsens formål er at bidrage med kvalitativ viden om, hvad der kendetegner udviklingen i underretninger til kommuner på børne- og ungeområdet. Undersøgelsen skal således supplere den eksisterende kvantitative viden med et mere dybdegående blik på, hvad der kendetegner de underretninger, som kommunerne aktuelt modtager, samt kommunernes håndtering af underretninger og organisering af området.

Undersøgelsen belyser følgende arbejds spørgsmål:

1. Hvordan har kommunerne organiseret sig med henblik på at håndtere underretninger om børn og unge?
2. Hvad kendetegner de underretninger, som kommunerne aktuelt modtager om børn og unge?
3. Hvad karakteriserer ifølge kommunerne den udvikling, der er sket i underretninger de seneste år?

Metode og datagrundlag

For at besvare arbejds spørgsmålene har vi foretaget gruppeinterview med børne- og ungerådgivere i seks kommuner: Esbjerg, Gentofte, Køge, Middelfart, Morsø og Odense Kommune.

For at belyse hvad der kendetegner de underretninger, som kommunerne aktuelt modtager, inddrager vi desuden enkelte tal fra Danmarks Statistik som supplement til de kvalitative interview.

Der er i alt gennemført seks gruppeinterview med deltagelse af tre til fire børne- og ungerådgivere i hver kommune.

Læs mere om undersøgelsens metode og udvælgelse af kommuner i bilag 1.

Afgrænsning

I undersøgelsen har vi foretaget interview med børne- og ungerådgivere, som håndterer underretninger. Det har ikke været en del af opdraget at tale med dem, som sender underretningerne. Vi kan derfor ikke udtale os om deres perspektiv. Samtidig er det vigtigt at påpege, at interviewene afdækker forskellige perspektiver, som børne- og ungerådgivere har på undersøgelsesspørgsmålene, men ikke hvor udbredte deres perspektiver er. Når vi belyser kvalitet i underretninger, er det med udgangspunkt i rådgivernes erfaringer med kvalitet i de underretninger, de modtager. Idet undersøgelsen ikke omfatter en gennemgang af kommunernes sager, kan vi ikke afdække den juridiske og socialfaglige kvalitet af de underretninger, som kommunerne modtager, eller kvaliteten af deres sagsbehandling. Dette har ikke været en del af opdraget.

HOVEDRESULTATER

I det følgende præsenterer vi de overordnede resultater, der besvarer undersøgelsens arbejds spørgsmål.

Interviewkommunernes organisering og håndtering af underretninger

Brug af modtagelsesenheder i kommuner kan bidrage til kvalitet og rettidighed i behandling af nye underretninger

Flere kommuner fortæller, at de har en modtagelsesenhed, der modtager og vurderer indkomne underretninger om børn og unge i nye sager. Modtagelsesenheden skal sikre rettidig vurdering af sager og fortager typisk 24-timers vurdering af indkomne underretninger, herunder akutvurdering, og screening. Flere kommuner har god erfaring med at anvende erfarne medarbejdere, der kan foretage disse vurderinger. Ifølge flere børne- og ungerådgivere bidrager denne struktur til høj kvalitet i den indledende vurdering af indkomne underretninger.

Når en underretning omhandler et barn eller en ung, som har en igangværende sag i kommunen, sendes den som regel direkte til den rådgiver, der er tilknyttet sagen. Ifølge rådgiverne sikrer det kontinuitet og en sammenhængende indsats for barnet eller den unge. I nogle tilfælde kan der ifølge rådgiverne også være visse udfordringer i overgangen mellem modtagelsesenheder og andre enheder. Det kan eksempelvis udfordre at få overleveret alle relevante oplysninger fra modtagelsesenheden til rådgivere i andre relevante enheder. Det kan også medføre sagsforløb med flere involverede rådgivere og betyde at børn, unge og deres familier skal forholde sig til skiftende rådgivere. For at afhjælpe dette arbejder nogle interviewkommuner på at styrke samarbejdet mellem modtagelsen og øvrige teams samt på at skabe mere sammenhængende forløb gennem distriktsopdelinger i kommunen.

Flere kommuner har implementeret nye arbejdsgange for deres håndtering af underretninger

Med barnets lov er der indført nye regler, eksempelvis i forhold til screening og afdækning, mens andre regler er blevet videreført fra serviceloven, herunder regler om underretningspligt og krav til kommunernes håndtering af underretninger.

Selvom der ikke er kommet nye regler om kommunernes håndtering af underretninger, så beskriver flere interviewkommuner, at implementeringen af barnets lov har medført faglige drøftelser i relation til deres arbejde med underretninger, især i forbindelse med de nye regler om screening og afdækning. På den baggrund fortæller flere kommuner, at de løbende har tilpasset deres arbejdsgange for at sikre et bedre flow i sagsbehandlingen. Det er en proces, der fortsat er under udvikling i flere af interviewkommunerne.

Ifølge flere børne- og ungerådgivere er en væsentlig ændring et øget fokus på systematisk inddragelse af børn og unges perspektiver i alle dele af sagsbehandlingen. Flere kommuner beskriver, at de har styrket inddragelsen gennem nye metoder, såsom at bruge samtalekort og samtaleredskaber med henblik på at styrke kvaliteten i børnesamtaler. En kommune oplever også, at skolerne i kommunen er blevet bedre til at inddrage barnet eller den unge, inden de underretter, og at deres perspektiv vægtes i udarbejdelse af underretningerne. Selvom inddragelsen ses som et positivt skridt, oplever flere rådgivere også udfordringer. De oplever, at inddragelse af barnet eller den unge kan tage meget tid i sagsbehandlingen, og at det kan være svært at balancere kravet om inddragelse over for hensynet til barnets tarv.

Flere af de interviewede kommuner oplever desuden, at barnets lov har medført et større administrativt arbejde i forhold til at dokumentere deres socialfaglige vurderinger. Rådgivere påpeger, at de bruger en betydelig mængde tid på at sikre fyldestgørende dokumentation, hvilket kan tage tid fra andre dele af sagsbehandlingen. Flere kommuner peger på, at it-systemet DUBU bidrager til at lette det administrative arbejde.

Kommunernes samarbejde med almenområdet bidrager til kvalitet i underretninger og mere koordinerede indsatser

Flere interviewkommuner beskriver, at de især samarbejder med almenområdet, herunder skoler og daginstitutioner for at kvalificere arbejdet med underretninger. Samarbejdet sker ofte, gennem fremskudt rådgivning og netværksmøder, hvor myndighedsrådgivere yder sparring og vejledning om bekymringer. Samarbejdet kan også tage form af, at repræsentanter fra skoler og institutioner deltager ved underretningsmøder og tilbydes oplæg om underretninger fra myndighed.

Flere kommuner fremhæver, at en fast tilknytning til bestemte skoler og institutioner, styrker tillid og gør det lettere for fagpersonale at henvende sig tidligt til myndighed med bekymringer. Rådgiverne oplever i vid udstrækning, at fremskudt rådgivning medvirker til, at myndighedsafdelingen i kommunen hurtigere bliver inddraget i bekymringer om børn og unge. Samtidig får de mulighed for at sparre med almenområdet om de konkrete bekymringer. Det gør det muligt at igangsætte et samarbejde om barnet eller den unge på tværs af forskellige aktører og gribe bekymringer i det forebyggende regi, så børn og unge i begyndende mistvivl får støtte så tidligt, som muligt. Ifølge flere kommuner bidrager samarbejdet også til at præcisere bekymringer og sikre, at underretningerne indeholder relevante og specifikke oplysninger. Det letter myndighedsafdelingernes vurdering af underretninger og mindsker behovet for at indhente yderligere oplysninger.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Kommunerne er forpligtede til at håndtere bekymrende henvendelser som underretninger, herunder at foretage en 24-timers vurdering, jf. § 136, stk. 2 i barnets lov. Infoboks slut.

Flere kommuner peger på, at der fortsat er udfordringer i samarbejdet mellem myndigheds- og almenområdet

Flere af de interviewede kommuner beskriver, at der over tid har været et fokus på at styrke samarbejdet mellem myndighed og almenområdet. Trods dette peger flere kommuner på, at der fortsat er udfordringer i samarbejdet for eksempel i forhold til kvalitet i underretninger, uklar rollefordeling samt inddragelse af underrettere. Det kan også handle om, at det kan være vanskeligt at afgøre, hvornår en indsats bør iværksættes af skoler frem for af myndighedsafdelingen.

Flere rådgivere peger også på, at personaleudskiftninger på almenområdet ofte skaber manglende kontinuitet i samarbejdet, idet viden om underretninger ikke altid videreformidles til nye medarbejdere. Flere rådgivere fortæller også, at nogle underrettere kan være tilbageholdne i forhold til at deltage i opfølgende møder, hvilket svækker muligheden for at skabe et helhedsbillede af barnet eller den unges situation.

Karakteristik af aktuelle underretninger om børn og unge

Forskellige typer bekymringer ligger til grund for underretninger om børn og unge

I interviewkommunerne kommer det til udtryk, at de underretninger, som de aktuelt modtager, varierer betydeligt i indhold. Mange underretninger beskriver generelle tegn på mistvivl, som kommer til udtryk ved eksempelvis udadreagerende adfærd, og ofte relaterer sig til komplekse forhold, såsom psykiske udfordringer eller konflikter i hjemmet. Andre underretninger er relateret til specifikke problematikker. På tværs af kommunerne fylder særligt vold og overgreb, skolefravær og forældrekonflikter i de indkomne underretninger.

Gentagne underretninger kan skyldes manglende viden om allerede igangsat indsats

Når kommunerne modtager gentagne underretninger om det samme barn eller den samme ung, så oplever kommunerne, at det i nogle tilfælde skyldes, at det kan tage tid før den igangsatte indsats har en betydelig virkning, og/eller at underretter ikke er vidende om den indsats, der er igangsat. I de tilfælde beskriver kommunerne, at der kan opstå en utålmodighed hos underretter, der kan lede til, at de underretter flere gange. Hvis underretter ikke er part i barnets eller den unges sag, kan underretter ikke få oplysninger om, hvilken hjælp eller støtte kommunen giver barnet eller den unge. Kommunen skal dog senest seks hverdage efter modtagelsen af en underretning sende en kvittering for modtagelsen, jf. barnets lov § 138. Hvis det er en faglig underretter, skal kommunen dog også orientere om, hvorvidt der er iværksat en børnefaglig undersøgelse, en afdækning eller indsatser, jf. barnets lov § 138, stk. 2.

Gentagne underretninger ses også ofte, hvis indsatsen vurderes at være utilstrækkelig af underretteren, eller hvis barnet eller den unge har mange forskellige snitflader, hvor flere i netværket underretter.

Kvalitet og antal underretninger varierer alt efter hvem der underretter

Kommunerne modtager særligt underretninger fra skoler, politi, sundhedsvæsen og igangværende indsatser, eksempelvis fra familiebehandlere, samt fra privatpersoner og anonyme underrettere. Underretningerne varierer i høj grad både i kvaliteten i underretningen og i antal underretninger pr. underretter afhængig af, hvem der underretter. Der er dog også variation inden for alle grupper af underrettere. For eksempel laver faglige underrettere fra almenområdet ofte detaljerede underretninger, som indeholder specifikke beskrivelser af bekymringer. Derimod er underretninger fra privatpersoner eller anonyme ofte mere generelle og giver mindre information til kommunen, hvilket kan gøre det sværere for kommunen at handle på baggrund af underretningen.

Udvikling i underretninger om børn og unge

Stigende fokus på underretning blandt faggrupper og privatpersoner og identificering af tidlige tegn på mistrivsel kan medvirke til stigning i underretninger

På tværs af de seks kommuner oplever børne- og ungerådgivere en stigning i antallet af underretninger. Ifølge rådgiverne skyldes det, at både fagprofessionelle og privatpersoner er blevet mere opmærksomme på at underrette og identificere tidlige tegn på mistrivsel. En kommune fortæller også, at de oplever at flere privatpersoner tager kontakt til rådgiverne for at få vejledning i situationer, hvor de overvejer at underrette om et barn eller en ung. Enkelte kommuner peger på, at stigningen i antallet af underretninger også afspejler en samfundsændring i børnesyn, hvor der både i praksis og holdning er større fokus på børns behov og rettigheder.

Stigning i underretninger om børn og unge med psykiske diagnoser og skolevægring

De rådgivere, vi har talt med, oplever at modtage et stigende antal underretninger om børn og unge i mistrivsel, som har udfordringer i forbindelse med psykiske diagnoser og/eller skolevægring. I flere kommuner peger rådgivere på eftervirkninger af Covid-19 nedlukningerne som en mulig årsag til en øget mistrivsel. Ifølge flere kommuner er sociale medier en faktor, der kan påvirke børns mistrivsel. En kommune påpeger dog i den forbindelse, at sociale medier sjældent er dét, der leder direkte til de konkrete underretninger, som de modtager. Flere rådgivere oplever desuden, at de derudover modtager flere underretninger om vold og overgreb end tidligere.

LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er inddelt i følgende fire kapitler.

Første og indledende kapitel indeholder undersøgelsens formål og arbejdsspørgsmål, hovedresultater og læsevejledning.

Kapitel 2 indeholder beskrivelser af de interviewede kommuners organisering og håndtering af underretninger. I kapitlet gennemgås også de interviewede kommuners erfaringer med implementeringen af barnets lov og samarbejde med almenområdet og andre aktører.

Kapitel 3 handler om, hvad der karakteriserer de underretninger, som kommunerne aktuelt modtager om børn og unge. Kapitlet belyser først, hvad der ifølge kommunerne kendetegner de bekymringer, der ligger til grund for underretningerne. Dernæst forskelle i antal og kvalitet i underretninger i forhold til forskellige grupper af underrettere.

Kapitel 4 beskriver den udvikling i underretninger på børne- og ungeområdet, som kommuner oplever, at der er sket de seneste år.

I rapporten bruger vi nedenstående bemærkningsbokse:

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Denne type boks bliver brugt i tilfælde, hvor Ankestyrelsen har bemærkninger til lovmedholdeligheden af i de beskrevne udsagn. Infoboks slut.

Desuden indeholder bilag 1 en beskrivelse af undersøgelsens metode, herunder udvælgelse af kommuner, og bilag 2 indeholder en redegørelse for centrale bestemmelser i barnets lov om underretninger.

Kapitel 2: Kommunernes organisering og håndtering af underretninger

I dette kapitel beskriver vi, hvordan interviewkommunerne er organiseret med henblik på at håndtere underretninger om børn og unge. Inden for rammerne af lovgivningen er det op til den enkelte kommune at beslutte, hvordan de i kommunen er organiseret for at håndtere underretninger om børn og unge.

Først beskriver vi, hvordan kommunerne håndterer indkomne underretninger i nye og igangværende sager. Dernæst beskriver vi kommunernes erfaringer med implementering af barnets lov, og hvilken betydning denne har haft for håndteringen af underretninger. Afslutningsvist beskriver vi, hvordan myndighedsafdelingens samarbejde er med almenområdet, udfører og øvrige aktører. Her sætter vi især fokus på kommunernes brug af og erfaring med formaliseret samarbejde såsom fremskudte rådgivere.

ORGANISERING VED INDKOMNE UNDERRETNINGER

Kommunernes modtagelse af underretninger i nye sager

Fem af de seks interviewkommuner fortæller, at de har en modtagelsesenhed i kommunen, der modtager og vurderer underretninger om børn og unge i nye sager. Det indebærer, at rådgivere i modtagelsesenheden (Fodnote: I kommunerne anvendes forskellige udtryk for den enhed, der indledningsvist foretager en vurdering og håndterer indkomne underretninger i nye sager. Det inkluderer blandt andet for-visitation, vagt og modtagelse og underretningsteamet. Om disse organisatoriske enheder anvender vi i denne rapport fælles betegnelsen "Modtagelsesenhed". Fodnote slut.) foretager akuttvurderinger og screening inden for 24 timer samt gennemfører partshøringer (Fodnote: I enkelte af kommunerne (Odense, Morsø) er der forud for modtagelsesenheden en administration, der indledningsvist modtager underretningen og sender den videre til modtagelsesenheden. Fodnote slut). Hvis en underretning giver anledning til at iværksætte en afdækning eller børnefaglig undersøgelse, sendes sagen videre til et andet team eller enhed i kommunen. Ved underretninger i igangværende sager, sendes underretningen typisk direkte til den rådgiver, der i forvejen er tilknyttet den pågældende sag (Fodnote: Kommunernes erfaring med regler for genvurdering ved underretninger i verserende sager bliver belyst senere i kapitel 2. Fodnote slut).

Modtagelsesenheden højner kvaliteten men kan vanskeliggøre kontinuitet i sagsbehandlingen

Flere kommuner fortæller, at de har gode erfaringer med at have en modtagelsesenhed i kommunen, da det bidrager til kvaliteten i den indledende håndtering og vurdering af nyindkomne underretninger. De interviewede kommuner har især gode erfaringer med, at det er mere erfarne medarbejdere, der foretager vurdering af underretningens karakter og håndterer akutte sager.

Dog kan organiseringen med en modtagelsesenhed til tider udfordre, da det kan være vanskeligt at skabe den kontinuitet i sagsforløbet for barnet/den unge og deres forældre, som barnets lov § 8, stk. 2 påkræver skal efterstræbes.

Lovboks: Kontinuitet i sagsbehandling, JF. barnets lov § 8, stk. 2

Kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge arbejdet med det enkelte barn eller den enkelte unge og familien med færrest mulige fagprofessionelle voksne om barnet eller den unge. Lovboks slut.

Rådgivere i Gentofte Kommune fortæller eksempelvis, at de i modtagelsesenheden typisk foretager partshøring, og hvis der herefter er behov for, at der iværksættes en afdækning eller børnefaglig undersøgelse, sendes sagen videre til en rådgiver i en anden enhed. Det kan betyde, at familier skal forholde sig til flere, skiftende rådgivere undervejs i deres forløb, og at der i disse skift også kan ske et videnstab.

Rådgiverne i Gentofte Kommune fortæller, at de derfor aktuelt ser på, hvilke opgaver modtagelsesenheden skal løfte, og hvilke der skal varetages af andre enheder. I samme kommune fortæller rådgiverne, at de arbejder hen mod nye distriktsopdelinger i kommunen. Rådgiverne i modtagelsesenheden er i forvejen tilknyttet bestemte skoledistrikter, men de nye distriktsopdelinger indebærer, at også rådgivere fra andre teams, herunder special-, børne- og unge- og handleteamet, bliver tilknyttet bestemte skoler og daginstitutioner i kommunen. Det vil i højere grad kunne skabe kontinuitet, idet rådgiverne fra eksempelvis handleteamet vil blive inddraget tidligere i sagsforløbet.

Ændringer i organisering efter nye tiltag om screening

Indførelsen af barnets lov indebærer et krav om screening. Det betyder, at hvis kommunen fx på baggrund af en underretning har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte, skal kommunen foretage en vurdering af, om oplysningerne giver anledning til at lave en yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov, og/eller om der er behov for at lave en børnefaglig undersøgelse. Kommunen kan også iværksætte eventuel støtte sideløbende med udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse eller afdækning. Kommunen kan også vælge at iværksætte visse former for hjælp og støtte på baggrund af screeningen, og dermed på baggrund af de foreliggende oplysninger, eller kommunen kan afslutte sagen, hvis det vurderes, at der ikke er grundlag for at foretage yderligere.

LOVBOKS: SCREENING, JF. BARNETS LOV § 18, STK. 1.

Hvis kommunalbestyrelsen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter denne lov, skal kommunalbestyrelsen screene for, om der er tale om følgende:

- 1) En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov.
- 2) En problemstilling, der kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov, jf. § 19.
- 3) En problemstilling, der kræver en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov, jf. §§ 20-22.

Lovboks slut.

Efter reglen om screening trådte i kraft har Morsø Kommune valgt at oprette tværfaglige teams, der foretager screeningen af oplysningerne i indkomne underretninger. I disse teams sidder både rådgivere fra kommunens modtagelsesenhed og børne- og ungerådgivere. Tidligere lå opgaven med at vurdere nye underretninger i kommunens modtagelsesenhed. Kommunen oplever, at denne ændring indebærer fordele med hensyn til, at vurderingerne nu i højere grad bliver tværfaglige. Rådgivere i modtagelsesenheden peger dog samtidig på, at de tidligere

havde bedre mulighed for at fordybe sig i den enkelte sag, hvilket de i lavere grad oplever i de tværfaglige teams.

Udvidelse og opnormering af kommunernes modtagelsesenhed

Rådgivere fra flere kommuner fortæller, at deres opgaveportefølje i modtagelsesenheden er blevet udvidet henover de seneste år. Ifølge rådgiverne er dette sket løbende i forlængelse af både indførelsen af barnets lov, et styrket samarbejde med almenområdet og for nogle kommuner også det stigende antal af indkomne underretninger. En rådgiver i Køge Kommune fortæller:

”Vi har fået tillagt nogle opgaver. Da jeg startede, lå alle vold og overgrebssamtaler ude hos rådgiverne selv. Men på baggrund af at de skulle håndteres på en bestemt måde, (...) så blev det lagt ind i underretningsteamet, som man så specialiserede i viden omkring vold og overgreb.” (Rådgiver, Køge Kommune)

Størstedelen af kommunerne nævner derudover, at der er sket en opnormering på myndighedsområdet, hvor antallet af børne- og ungerådgivere er steget. Opnormeringen begrundes blandt andet med, at rådgiverne har oplevet et stigende arbejdspress i forbindelse med udvidelse af deres opgaveportefølje og et stigende antal underretninger. En rådgiver i Odense fortæller:

Citat: ”Vi blev for eksempel i vagt og modtagelse opnormeret med fire personer i forbindelse med barnets lov og så yderligere en mere igen, fordi der jo netop er en stigning i underretninger, og der er større krav til inddragelse af barnet, som kræver nogle lidt andre arbejdsgange. (...) Vi har ikke fået mindre at lave i hvert fald i forbindelse med barnets lov.”
Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

Genvurdering ved underretninger i igangværende sager

Når kommunerne modtager underretninger om børn og unge, der i forvejen modtager støtte, skal oplysningerne i underretningen genvurderes, jf. barnets lov § 137, stk. 1. Kommunen skal i den forbindelse screene sagen i overensstemmelse med barnets lov § 18, stk. 1.

LOVBOKS: GENVURDERING AF SAG, JF. BARNETS LOV § 137, STK. 1

Når kommunalbestyrelsen modtager en underretning om et barn eller en ung, over for hvem kommunalbestyrelsen allerede har iværksat indsatser, skal kommunalbestyrelsen genvurdere sagen. En eller flere personer i den myndighed i kommunen, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, som ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, skal deltage i genvurderingen. Lovboks slut.

Kommunen skal i forbindelse med genvurderingen iagttage de øvrige sagsbehandlingskrav, der følger af § 137 i barnets lov, herunder samtale med barnet.

I alle interviewkommuner beskriver rådgivere, at underretninger i eksisterende sager sendes til den afdeling eller det team, som i forvejen har sagen. Herefter bliver sagen drøftet internt med en sekundær rådgiver. Gentofte Kommune beskriver eksempelvis, at de i modtagelsesenheden indledningsvist foretager en akut vurdering, hvorefter underretningen typisk vil blive sendt videre til den pågældende afdeling.

I Esbjerg Kommune foregår genvurderingen konkret ved, at sagsbehandleren anvender et genvurderingsskema, som de indledningsvist udfylder. Herefter bookes en implementeringsrådgiver (Fodnote: I Esbjerg Kommune har Familieafdelingen implementeringsrådgivere, som understøtter implementering af barnets lov i afdelingen. Fodnote slut) til en fælles drøftelse af sagen og indholdet i genvurderingsskemaet. Tidligere har det i kommunen været en opgave i modtagelsesenheden at vurdere igangværende sager, herunder hvordan sagen skulle håndteres i kommunens bagland (Fodnote: Med begrebet "bagland" refererer kommunerne til forskellige teams og afdelinger i kommunens familierådgivning, der rådgiver børn, unge og familier, og som foretager afdækning og børnefaglig undersøgelse. Fodnote slut). I interviewet med Esbjerg Kommune fortæller rådgiverne, at de oplever ændringen positivt:

Rådgiver 1: *Citat: "I gamle dage havde vi det i for-visitationen. Det, fandt vi så ud af, var en dårlig kultur. (...) Der var nogen i baglandet, der blev irriteret på nogen oppe i for-visitationen." Citat slut.*

Rådgiver 2: *Citat: "Og det kan man jo sagtens forstå, for der er intet, der er umuligt, for den, der ikke selv skal sidde og lave arbejdet. Så vi kunne jo komme med lange epistler om, hvad I [henvender sig til andre rådgivere] skulle i baglandet." Citat slut. (Esbjerg Kommune)*

Hvor det tidligere har været vanskeligt, at Esbjerg kommunes modtagelsesenhed fastsatte sagens videre forløb, oplever rådgiverne i baglandet, at de nu i højere grad har mulighed for at drøfte sagen og trække på deres forudgående viden om den pågældende sag.

Udfordringer ved procedurer for genvurdering

I Morsø Kommune beskriver børne- og ungerådgivere, at kommunen har en fast procedure for, hvordan genvurderinger skal foregå. Det indebærer, at der i Morsø Kommune er to rådgivere fra myndighedsafdelingen, der i fællesskab skal afholde genvurderingsmøder med familien og den pågældende indsats. Rådgiverne oplever, at det i nogle tilfælde kan være vanskeligt at følge ledelsens procedure, da det kan være et omfattende arbejde, der både er tids- og resourcekrævende. Derfor drøfter myndighedsafdelingen aktuelt, hvordan genvurderingen skal foregå:

Citat: "Noget af det, vi har efterlyst, det er det her med, om man må have lov til at stikke hovederne sammen to og to og så simpelthen lave genvurderingen der. Frem for at man bruger to gange rådgiveres tid på blandt andet partshøringer, som man så skal deltage i." Citat slut. (Rådgiver, Morsø Kommune)

RÅDGIVERES ERFARINGER MED IMPLEMENTERING AF BARNETS LOV

Med barnets lov er der indført nye og justerede regler, for eksempel i forhold til screening, afdækning og børnefaglige undersøgelser, mens andre regler er videreført fra serviceloven, herunder regler om underretningspligt og krav til kommunernes håndtering af underretninger. Det beskriver vi nærmere i bilag 2. Selvom der ikke er kommet nye regler omkring underretninger, så har de nye regler i barnets lov betydning for, hvilke sagsskridt, der skal igangsættes, når en kommune modtager en underretning. Det beskriver vi i det følgende afsnit.

Barnets lov har givet anledning til faglige drøftelser i kommunerne

Flere interviewkommuner beskriver, at indførelsen af barnets lov har givet anledning til løbende drøftelser af, hvordan lovgivningen skal forstås og implementeres i praksis. Det kommer blandt andet til udtryk i interviewet med rådgiverne i Esbjerg Kommune, hvor der er ansat implementeringsrådgivere til at understøtte implementeringen af barnets lov i kommunen. I interviewet beskriver børne- og ungerådgiverne, at de, i de første måneder efter barnets lov trådte i kraft, brugte meget tid på at drøfte den nye lovgivning, og at de i samme periode modtog mange underretninger:

"Der var en generel stigning både af voldssager og af almindelige sager og vi vil så gerne gøre det rigtigt. Så vi brugte implementeringsrådgiverne flere gange om dagen; 'hvordan skal vi forstå det her ud fra barnets lov? Hvad skal vi skrive, vi har jo knap nok forstået, hvad en screening og en afdækning er'. Vi knoklede for at finde ud af, hvor skal vi lægge niveauet." (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Børne- og ungerådgivere i flere kommuner fremhæver de nye regler om screening og afdækning som noget, der har givet anledning til flere løbende drøftelser. Rådgiverne peger på, at de i deres drøftelser har fokus på at forstå overgangen fra screening til afdækning. Rådgivere i Middelfart Kommune fortæller, at de kan være udfordrede på underretningsmødet, hvor de ofte inviterer andre aktører med, som bibringer nye oplysninger til sagen. I den forbindelse kan det være uklart for rådgiverne, hvornår sagen overgår fra at være i screeningsfasen til at være i afdækningsfasen efter § 19, stk. 1 i barnets lov.

INFOBOKS: ANKESTYRELSEN BEMÆRKER

Afdækning, jf. barnets lov § 19.

Vurderer kommunalbestyrelsen på baggrund af en screening efter § 18, at der er behov for at afdække et eller flere forhold af betydning for et barns eller en ungs støttebehov, skal kommunalbestyrelsen foretage den nødvendige afdækning med inddragelse af de fagfolk, som allerede har viden om barnets eller den unges og familiens forhold. Læs mere: [Barnets lov - Social- og Boligministeriet](#)

Infoboks slut.

I Esbjerg Kommune oplever rådgivere, at de nye regler om screening også har givet udfordringer i forhold til, hvordan de håndterer underretninger i eksisterende sager. I kommunen har der været en usikkerhed om, hvordan reglerne om screening skal forstås i forhold til reglerne om genvurdering, herunder om der både skal foretages en screening og en genvurdering, når kommunen modtager en underretning i en igangværende sag. Drøftelserne i kommunen er resulteret i en vurdering af, at der ikke foretages screening i eksisterende sager, hvis der i forvejen er iværksat støtte, men derimod foretages genvurdering.

INFOBOKS: ANKESTYRELSEN BEMÆRKER

Hvis kommunen modtager en underretning i en sag, hvor der allerede er igangsat en støttende indsats, skal oplysningerne i underretningen genvurderes efter § 137. Kommunen vil i den forbindelse skulle vurdere, om oplysningerne giver anledning til at udvide afdækningen eller den

børnefaglige undersøgelse, der ligger til grund for den iværksatte indsats, og iagttagelse af sagsbehandlingskrav, der følger af en genvurdering efter § 137.

Når kommunen har foretaget genvurderingen, vil der i praksis også være foretaget en screening efter § 18, idet kommunen i forbindelse med genvurderingen tager stilling til, om der skal foretages yderligere i sagen, herunder om der er behov for at foretage yderligere oplysning af sagen. Hvis kommunen fx vurderer, at der ikke er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse i sagen, vil dette være resultatet af genvurderingen efter § 137. Det vil samtidig være resultatet af en screening, jf. § 18, stk. 1, nr. 1, hvorfor kommunen eventuelt vil kunne notere dette på sagen. Læs mere: [Barnets lov - Social- og Boligministeriet](#)
Infoboks slut.

Den nye lovgivning har i flere kommuner således givet anledning til drøftelser om, hvordan kommunerne bør organisere deres arbejde med at håndtere underretninger for at skabe det bedst mulige flow i sagsbehandlingen. Det er en proces, som fortsat er i gang i kommunerne. I Odense Kommune har de et løbende fokus på, hvordan de skal gribe nye sagsgange an:

Citat: "I den periode, vi har været i gang med barnets lov, der har vi ændret det tre eller fire gange. Nyeste er her fra første september, hvor vi igen prøver en ny måde af for at få det til at køre bedst muligt. Så vi er stadig i proces." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

Inddragelse af børn og unge i behandlingen af underretninger

Det følger af § 5, stk. 3, i barnets lov, at barnet eller den unges holdning og synspunkter generelt skal tilvejebringes og inddrages løbende i deres sag. Det er ikke i sig selv noget nyt ved barnets lov, at barnet, den unge og familien har ret til inddragelse. Det er dog noget nyt, at inddragelsen af børn og unge ikke er begrænset til børnesamtaler på bestemte tidspunkter, men at dette indebærer, at børn og unges perspektiver skal tilvejebringes i alle dele af sagsbehandlingen.

Flere af de interviewede børne- og ungerådgiverne udtrykker, at de er positive og bakker op om, at der ved barnets lov er større fokus på at inddrage barnet eller den unge i deres sag.

LOVBOKS: INDDRAGELSE AF BØRN OG UNGE VED UNDERRETNINGER, JF. BARNETS LOV § 137

§ 137. Når kommunalbestyrelsen modtager en underretning om et barn eller en ung, over for hvem kommunalbestyrelsen allerede har iværksat støttende indsatser efter § 32, anbringelse efter §§ 46, 47 eller 67 i denne lov eller foranstaltninger efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal kommunalbestyrelsen genvurdere sagen. En eller flere personer i den myndighed i kommunen, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, som ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, skal deltage i genvurderingen.

Stk. 2. Til brug for en vurdering af en underretning efter §§ 132, 133 og 135, jf. stk. 1, kan der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor, herunder når der er bekymring for, at barnet eller den unge kan være udsat eller i risiko for negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt.

Stk. 3. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra forældrenes side skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse.

Stk. 4. Samtale efter stk. 2 og 3 kan undlades, i det omfang barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtale gennemførelse.

Lovboks slut.

I flere af kommunerne fortæller rådgiverne, at de også tidligere har haft fokus på at inddrage børn og unges perspektiver i deres sager, og at det er godt, at inddragelsen nu er fastsat med barnets lov. Køge Kommune fortæller for eksempel:

Citat: "Det gode ved barnets lov er, at det skal ligge på rygraden, at barnet skal inddrages. Måske var det ikke lige det, man prioriterede, da man brugte serviceloven, men nu er man nødsaget til at gøre det for overhovedet at komme videre i sagen." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

I samme kommune beskriver rådgiverne, at barnets lov også har givet anledning til, at de i deres underretningsskema har lagt større vægt på, at barnet eller den unges perspektiv på deres situation belyses. I den forbindelse oplever rådgiverne, at skoler allerede forud for at de foretager en underretning er blevet gode til at inddrage barnet eller den unge.

I Odense Kommune har tiltag om inddragelse af børn og unge givet anledning til, at de i myndighedsafdelingen har fokus på at afprøve og udvikle nye metoder og tilgange i børnesamtaler, såsom samtaleredskaber og samtalekort, med henblik på at styrke kvaliteten i samtalerne.

Imidlertid peger nogle rådgivere på, at inddragelsen af barnet eller den unge kan betyde, at behandlingen af underretninger kan tage længere tid end hidtil, fordi der skal afholdes børnesamtaler. Der kan dertil være situationer, hvor det kan være uklart, om det nødvendigvis er barnets tarv, at inddrage barnet eller den unge. Odense Kommune fortæller for eksempel, at det for nogle børn kan være overvældende at blive inddraget. Det kan samtidig i nogle tilfælde betyde, at børn og unge risikerer at skulle forholde sig til mange forskellige og fremmede rådgivere i deres sagsforløb, eksempelvis i forbindelse med afdækning eller børnefaglig undersøgelse. Den løbende inddragelse kan således være dilemmafyldt for rådgivernes arbejde, idet det også er fastsat i barnets lov, at arbejdet skal tilrettelægges med færrest mulige fagprofessionelle om barnet/den unge, jf. § 8, stk. 2.

Flere rådgivere oplever mere skriftligt og administrativt arbejde

Rådgivere i flere af interviewkommunerne oplever, at implementeringen af den nye lovgivning har medført mere skriftligt og administrativt arbejde i deres håndtering af underretninger.

Rådgivere i Middelfart Kommune fortæller:

Citat: "Noget af det, vi gjorde meget før, hvor vi bare snakkede og drøftede en sag, det skal vi gøre systemmæssigt nu. Og det tænker jeg også, at der er noget kvalitet i, fordi det er barnets historie, vi sidder og skriver. Men det kræver noget mere administrativt, fordi det skal dokumenteres, hvor det før VAR der, uden at det stod på skrift." Citat slut. (Rådgiver, Middelfart Kommune)

Flere kommuner fortæller på denne måde, at de nu bruger mere tid på at dokumentere det socialfaglige grundlag for deres vurderinger skriftligt, blandt andet ved screening og afdækning. Samtidig har lovkravene om dokumentation ikke et bestemt formkrav. For flere kommuner har det derfor givet anledning til drøftelser om, hvornår dokumentationen for de faglige vurderinger er fyldestgørende.

I Køge Kommune fortæller rådgiverne, at det tager tid fra deres øvrige sagsbehandling:

Rådgiver 1: *Citat: "Det tager jo tid fra den enkelte sag, at vi er så uoplyste omkring det her med screening. Så det er faktisk det, der fylder rigtig meget med barnets lov. Det er det med screening." Citat slut.*

Rådgiver 2: *Citat: "Ja. (...) Med oprettelse, vurdering, og så at vi skal sidde og sammenholde en screening og lave en faglig vurdering. Og det var jo det, vi tænkte, ikke var meningen med lovgivningen. Altså på en eller anden måde at det skulle tage så lang tid. Men det kan snildt tage os en time at oprette en underretning, og så er det rigtig svært, hvis man får 17." Citat slut. (Køge Kommune)*

DUBU kan mindske tid brugt på administrativt arbejde

De interviewede kommuner benytter sig alle af journalsystemet DUBU. Flere af rådgiverne udtrykker en generel tilfredshed med brugen af systemet, idet nogle af arbejdsprocesserne bliver lettere.

Kommunerne fortæller, at DUBU er god til at minde rådgiverne om, hvad de skal huske at forholde sig til i et sagsforløb, idet påmindelserne er automatiserede. Esbjerg Kommune fortæller dog samtidig, at de automatiserede påmindelser er noget, rådgiverne skal være særlig opmærksomme ikke altid blindt at følge, da de altid skal vurdere de enkelte sager konkret og individuelt.

Nogle rådgivere fortæller også, at det i starten ved implementeringen af DUBU var vanskeligt at lære systemet at kende, fordi dette, for nogle af kommunernes vedkommende, blev implementeret samtidig med indførelsen af barnets lov. Rådgiverne har således skulle lære DUBU og dets funktioner at kende i en tid, hvor de også har skulle lære reglerne om screening og afdækning.

Infoboks: DUBU

'Digitalisering – Udsatte Børn og Unge' (DUBU) er et fælleskommunalt it-system, der har til formål at sikre en systematisk sagsbehandling, kvalitet og sammenhæng i arbejdet med udsatte børn og unge. I september 2024 var 92 kommuner tilsluttet DUBU ([KOMBIT](#)). Infoboks slut.

Myndighedsafdelingens samarbejde med almenområdet og andre aktører

Samarbejdet med almenområdet

Flere rådgivere fortæller, at der over tid især er blevet sat større fokus på samarbejdet med almenområdet. Dette med henblik på at kvalificere underretninger samt skabe en tidlig forebyggende og koordineret indsats på børne- og ungeområdet.

Det varierer på tværs af kommunerne, hvordan samarbejdet mellem myndighedsafdelingen og almenområdet fungerer. Samarbejdet tager både form af fremskudt rådgivning, tværfaglige netværksmøder, ressourceteammøder og bekymringsmøder, inddragelse ved underretningsmøder, oplæg om underretninger og/eller løbende sparring.

I størstedelen af de interviewede kommuner beskriver børne- og ungerådgiverne, at de i samarbejdet med almenområdet arbejder med fremskudt rådgivning, hvor de tilbyder råd og vejledning til både fagpersoner og børn, unge og familier. I nogle kommuner er den fremskudte rådgiver til rådighed ude på skoler og/eller daginstitutioner i bestemte tidsrum. I andre kommuner tilpasses den fremskudte rådgivning løbende efter behov. Fælles for kommunerne er dog, at de fremskudte rådgivere er fast tilknyttet bestemte skoler og daginstitutioner i kommunen, som de samarbejder med.

Styrkelse af tidligt forebyggende og koordinerede indsatser

Flere af kommunerne beskriver, at intentionen med fremskudt rådgivning har været at skabe en mere forebyggende og koordineret indsats for børn og unge. Rådgiverne oplever, at den fremskudte rådgivning medvirker til, at de tidligere bliver inddraget i bekymringer om børn og unge og kan sparre med almenområdet om de konkrete bekymringer. Det gør det muligt at igangsætte et samarbejde om barnet eller den unge på tværs af forskellige aktører og gribe bekymringerne i det forebyggende regi, så børn og unge i begyndende mistrivsel får støtte så tidligt som muligt. I Odense Kommune beskriver de eksempelvis, at samarbejdet med almenområdet kan være med til, at barnet eller den unge rettidigt bliver hjulpet det rigtige sted hen og på den måde oplever færre skift i sit sagsforløb.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Kommunerne er forpligtede til at håndtere bekymrende henvendelser som underretninger, herunder at foretage en 24-timers vurdering jf. § 136, stk. 2 i barnets lov. Infoboks slut.

I Køge Kommune indebærer den fremskudte rådgivning, at alle skoler og dagtilbud har en forebyggende rådgiver tilknyttet. De forebyggende rådgivere har ikke myndighed og kan ikke træffe beslutninger om tidligt forebyggende indsatser eller afgørelser om støttende indsatser, men tilbyder råd og vejledning til fagprofessionelle samt børn, unge og familier. I interviewet fortæller rådgiverne, at de har gode erfaringer med samarbejdet mellem myndighedsafdelingen, de forebyggende rådgivere og almenområdet. De beskriver et konkret eksempel på, hvordan samarbejdet giver mulighed for at gribe tidligere ind og handle forebyggende:

Citat: "Når et barn bare nærmer sig et højt fravær, så går det forebyggende ind og er med på møder og tilbyder råd og vejledningsforløb til familien i forhold til, hvordan vi kan hjælpe dem og deres barn på fode igen." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

Rådgiverne i Køge Kommune påpeger, at de bestræber sig på, at der skal en forebyggende rådgiver ind over sagen, når de modtager en underretning fra almenområdet. Denne form for samarbejde bidrager ifølge kommunen til at forkorte processen og har til formål at sikre, at den rette information indgår og er velbeskrevet i underretningen.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Ankestyrelsen bemærker, at underretningspligten er personlig, jf. barnets lov § 133. Denne personlige pligt kan ikke tilsidesættes ved henvendelse til en skoleleder eller andre. Dette er dog ikke til hinder for, at de enkelte skoler eller forvaltninger udarbejder retningslinjer på området. Infoboks slut.

Tættere dialog mellem myndighed og almenområdet

I Gentofte Kommune beskriver en rådgiver, at det har haft positiv betydning for samarbejdet med almenområdet, at børne- og ungerådgiverne er tilknyttet bestemte distrikter, hvilket understøtter samarbejdet:

Citat: "Hvis de ringer nede fra en af mine skoler, så ved de, hvem de skal have kontakt til. Det vidste de ikke for et år siden. De ved, hvem de kan ringe til. Altså så det der med, at skolerne og daginstitutionerne har et holdepunkt ind i børne- og familieafdelingen." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Flere kommuner beskriver desuden, at brugen af fremskudt rådgivning har skabt en større synlighed og opmærksomhed på almenområdet om, at de kan sparre med myndighedsafdelingen, hvor rådgiverne kommer ud på bestemte skoler og daginstitutioner. Rådgiverne oplever at det har gjort det lettere for fagpersoner på almenområdet at tage kontakt og få sparring, når der opstår en bekymring for et barn eller en ung. Det oplever rådgiverne i Middelfart Kommune også har haft betydning for, at fagprofessionelle fra almenområdet i højere grad tager kontakt og søger sparring hos myndighedsafdelingen.

Ifølge rådgivere i flere af interviewkommunerne kan en tættere dialog og tilgængelighed mellem myndighed og almenområdet også bidrage til at afklare ansvars- og rollefordelingen mellem områderne. Ved den fremskudte rådgivning kan rådgiverne løbende sparre og afklare med almenområdet, hvor der bør sættes støtte ind for barnet eller den unge.

Kommuner har gode erfaringer med distriktsopdelinger

Enkelte kommuner beskriver, at de fordeler nye sager ud fra hvilken rådgiver, der samarbejder med det skoledistrikt i kommunen, som barnet eller den unge hører til. Begge kommuner har positive erfaringer med den fordeling, idet det bidrager til et større kendskab til barnets situation og netværk, herunder samarbejde med skole eller daginstitution samt kendskab til eventuelle tidligere sagsforløb. En af rådgiverne i Odense Kommune nævner desuden, at det i igangværende sager er vigtigt at holde netværksmøder om barnet eller den unge, så alle relevante fagpersoner samles om barnet. Det kan for eksempel være ved deltagelse af repræsentanter fra skolen eller daginstitutioner, PPR, mv.

Samarbejde mellem myndighed og almenområdet styrker kvaliteten i underretninger

Som en del af samarbejdet med almenområdet beskriver kommunerne, at de arbejder med at kvalificere underretninger gennem fremskudt rådgivning og/eller oplæg til almenområdet med information om, hvordan man laver en underretning. Det kan for eksempel handle om, hvornår og hvordan fagprofessionelle på almenområdet bør underrette. I Odense Kommune beskriver en af rådgiverne:

Citat: "Vi har prøvet at have dialog med skolerne om, hvordan beskrivelserne skal være i en underretning. Også det her med de sorte ord, som vi har kaldt det - altså at det ikke må være for subjektivt, men skal være forklarende. Altså 'Hvad menes der, når du siger, at han er udadreagerende?' (...) Det er det, som vi mange gange har måtte holde netværksmøder om for at få uddybet, oplysningerne." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

I Odense Kommune er rådgiverne således opmærksomme på at arbejde med, at underretningerne er tydelige og velbeskrevne. Ved at højne kvaliteten i underretningerne bliver det nemmere for rådgiverne at vurdere og handle på dem.

Fremskudt rådgivning bidrager til at skabe bedre grundlag for håndtering af underretninger

I flere kommuner oplever børne- og ungerådgivere, at den fremskudte rådgivning bidrager til, at de i myndighedsafdelingen har et bedre grundlag for at håndtere underretninger, herunder at handle på og vurdere hvilken indsats, der skal iværksættes.

I Køge Kommune hjælper de forebyggende rådgivere skoler og daginstitutioner med at formulere bekymringen for barnet eller den unge i en underretning. Rådgiverne beskriver blandt andet, at de gerne ser, at lærere gennemgår underretningen med en af de forebyggende rådgivere, inden den sendes:

Citat: "Det at vi har den sparring hele tiden på at kvalificere underretningerne mere og mere, det gør også, at vi som udgangspunkt har et godt stykke arbejde at gå ud fra, og hurtigt kan sende den videre til der, hvor den skal ligge rigtigt." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

Rådgiverne i Køge Kommune beskriver, at de fagprofessionelle i højere grad præciserer de bekymringer, de har, og hvad for nogle udfordringer, de ser ved barnets adfærd. På den måde kan rådgiverne bruge mindre tid på at indsamle informationer, når de modtager en underretning. Ifølge rådgiverne bidrager det til, at de langt hurtigere kan gribe ind og finde den rigtige indsats for barnet eller den unge.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Ankestyrelsen bemærker, at underretningspligten er personlig, jf. barnets lov § 133. Denne personlige pligt kan ikke tilsidesættes ved henvendelse til en skoleleder eller andre. Dette er dog ikke til hinder for, at de enkelte skoler eller forvaltninger udarbejder retningslinjer på området. Infoboks slut.

I Odense Kommune beskriver rådgivere, at nogle skoler inviterer den fremskudte rådgiver og barnets/den unges forældre med til underretningsmødet, hvor de orienterer og drøfter den aktuelle udfordring eller bekymring:

Citat: "Allerede der kan man vurdere - afhængigt af alvorsgraden - om den skal til afdækning. Så kan man arrangere en børnesamtale med det samme, og vi har orienteret forældrene om at partshøre dem i, at det er det, vi gør nu." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

Den fremskudte rådgivning og løbende drøftelser kan derfor bidrage med viden om barnet eller den unges udfordringer, og på den måde skabe bedre grundlag for at håndtere underretningen i myndighedsafdelingen.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Kommunerne skal være opmærksomme på, at der jf. § 18 i barnets lov altid indledningsvist skal foretages en screening, hvis kommunen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp eller støtte. Screeningen danner baggrund for den videre behandling af sagen. Infoboks slut.

Samarbejde mellem myndighedsafdeling og udfører af indsatser

Kommunerne fortæller at de kan modtage underretninger fra udfører. Det kan eksempelvis være familiebehandlere, der underretter om et barn eller en ung, i forbindelse med en igangværende indsats. Myndighedsrådgiverne i Esbjerg Kommune oplever, at udfører underretter om kendte problematikker om et barn eller en ung:

Citat: "Det er et issue, vi forsøger at arbejde med, for der er en tendens til, at når et barn eller ung først er kommet ind og har støtte, så har støtten en tendens til at underrette på en kendt problemstilling. Og der arbejder vi på lige nu, at vi lægger op til, at det ikke er en underretning, men et samarbejde. Det er en henvendelse, en orientering i samarbejde med rådgiver. Vi vil gerne spare vores ressourcer til, at de bliver brugt de rette steder, og det oplever vi ikke lige nu." Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Esbjerg Kommune er således opmærksomme på fortsat at skabe et tættere samarbejde med udfører i håb om, at de kan forholde sig til problematikkerne løbende frem for, at der bliver udarbejdet en skriftlig underretning.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Kommunerne er forpligtede til at håndtere bekymrende henvendelser som underretninger, herunder at foretage en 24-timers vurdering jf. § 136, stk. 2 i barnets lov. Infoboks slut.

Samarbejdet med andre aktører

Ud over myndighedsafdelingens samarbejde med almenområdet nævner nogle af kommunerne også, at de samarbejder med andre aktører, som for eksempel psykiatrien, læger, foreninger og lokalsamfundet i forbindelse med håndteringen af underretninger og opmærksomhed på forebyggelse af disse.

Tværsektorielt samarbejde

Både Middelfart, Esbjerg og Odense Kommune nævner, at de deltager i et tværsektorielt samarbejde mellem børne- og ungdomspsykiatrien, almen praksis og 20 kommuner i Syddanmark. Dette samarbejde går under navnet Fremskudt Funktion og er et projekt, der er iværksat af Odense Universitetshospital og psykiatrien i Region Syddanmark. Her afholdes sparringsmøder for medarbejdere fra psykiatrien, kommunerne og eventuelt læger, lærer, familierådgiver eller andre efter behov.

Infoboks: Fremskudt funktion

Fremskudt Funktion er et samarbejde mellem Psykiatrien i Region Syddanmark og 20 syddanske kommuner. Tilbuddet indebærer flere indsatser til børn og unge i mistrivsel fra 6-17 år. Kilde: Psykiatrien i Region Syddanmark Infoboks slut.

Samarbejde med frivillige tilbud

I interviewet med Esbjerg Kommune fortæller rådgiverne, at de i nogle sager vejleder og henviser til eksempelvis Headspace (Fodnote: Headspace er et gratis samtaletilbud målrettet børn og unge i alderen 12-25 år. De fleste rådgivere i Headspace er frivillige og får undervisning i samtaleteknik og relevant lovgivning på området (headspace.dk). Fodnote slut):

Citat: "I stedet for straks at oprette en sag, og sende den videre, så gør vi det, at vi henviser til forskellige kommunale og frivillige tilbud, som vi tænker ville være relevante. Det kan

for eksempel være, at vi henviser til Familiekontakten eller Headspace for at prøve af, om det kan medvirke til at løse problemstillingen.” Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Rådgiverne beskriver således, hvordan de henviser børn, unge og familier videre til forskellige frivillige tilbud.

Udfordringer i samarbejdet

På tværs af kommunerne giver rådgiverne udtryk for, at de oplever et styrket samarbejde med især almenområdet, og at det bidrager positivt til håndteringen af underretninger. Flere rådgivere peger imidlertid på, at de fortsat oplever udfordringer i samarbejdet, for eksempel i forhold til kvalitet i underretninger, uklar rollefordeling samt inddragelse af underrettere.

Forskellige forståelser og uklar rollefordeling

Blandt de interviewede kommuner giver flere af rådgiverne udtryk for, at der kan være en uklar rollefordeling i samarbejdet med blandt andet almenområdet og psykiatrien. Det kan for eksempel handle om, hvem der skal handle og eventuelt iværksætte en indsats for barnet eller den unge.

Selvom rådgiverne i Gentofte Kommune lægger vægt på, at de generelt oplever, at de i samarbejdet i højere grad end tidligere har en konstruktiv dialog og nærmer sig en fælles forståelse, så er der fortsat en udfordring i at samstemme, hvornår opgaven ligger hos henholdsvis skoleforvaltningen og myndighed:

Citat: ”Jeg synes stadig, at vi bokser lidt med at blive enige om, hvad et socialt problem er. Altså hvornår skal man være bekymret, hvornår er det for eksempel en skoleopgave eller noget, der skal løftes her? Hvornår skal det over hos os [i myndighed]? Men at det sådan er i proces. Der er ret meget i at nærme os hinanden i forhold til at have en fælles forståelse af det.” Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Et andet væsentligt tema er psykiatriens rolle og kapacitet. Kommunerne modtager mange underretninger fra psykiatrien, hvor børn og unge har haft en indledende samtale. Kommunerne beskriver, at psykiatrien ofte vurderer, at der ikke er behov for videre behandling, hvorefter børnene henvises tilbage til kommunen, som forventes at tage hånd om de tilbageværende problematikker.

Den uklare rollefordeling kan også lede til gentagne underretninger, fordi der er manglende viden eller utålmodighed omkring de indsatser, der er igangsat. Det belyser vi også i kapitel 3 om gentagne underretninger. Rådgiverne i Esbjerg Kommune fortæller nærmere om, hvordan denne rollefordeling mellem myndighed og almenområdet italesættes:

Citat: ”Der er en fortælling ude på almenområdet om, at man minimum skal sende to eller tre underretninger, før de [myndighed] tager ansvar, og at der sker noget. Og den har vi taget med, som et narrativ, vi gerne vil ændre på.” Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Rådgiverne i Esbjerg Kommune beskriver, at der på almenområdet kan eksistere en bestemt forestilling om, at man er nødt til at underrette gentagne gange, før det leder til handling. I den forbindelse er de i kommunen nu i gang med at nedsætte en arbejdsgruppe, som har til formål at styrke sammenhængen og samarbejdet mellem myndighed og almenområdet – og hvor de også vil sætte fokus på at ændre fortællingen om underretninger på almenområdet.

Her skal der blandt andet deltage en børne- og ungerådgiver fra modtagelsesenheden, medarbejdere fra skoler, og PPR.

Variation i hvor ofte der underrettes blandt faggrupper og institutioner

Ifølge Interviewkommunerne kan der være forskel på, hvordan forskellige faggrupper eller institutioner underretter, for eksempel om de underretter rettidigt eller ej, når der opstår bekymring for børn og unge (Fodnote: Dette er udfoldet yderligere i kapitel 3 under "Kendetegn ved afsendere og kvalitet i underretninger". Fodnote slut). I flere kommuner er det et fokusområde i deres samarbejde. Køge Kommune fortæller eksempelvis:

Citat: "Der er nogle skoler, der er sindssygt gode til at underrette, og hvor det sker i god tid og hurtigt. Og så er der nogle skoler, hvor der halter det. (...) Det er jo også sådan noget, som vores forebyggende rådgivere arbejder på. At få dem til at sende underretninger lidt tidligere afsted." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

Rådgivere i Morsø Kommune peger også generelt på, at mange skoler skal "vænne sig til at være mere end kun skole", og at det i nogle tilfælde kan være svært at være opmærksomme på tidlige tegn på mistrivsel.

Middelfart Kommune beskriver, at de savner, at eksempelvis fagpersoner, der arbejder med børn i specialiserede sociale tilbud, underretter mere eller opsøger rådgiverne i myndighed, da det er en forudsætning for at skabe et samarbejde om barnet og kunne gribe tidligt ind:

Citat: "Når vi så kommer til at snakke med dem [fagpersoner, der arbejder med børn i specialiserede sociale tilbud], så er der ting, hvor vi godt kunne tænke os at have været inde meget før. (...) Det er noget af det, som vi stadig arbejder med. (...) måske i fællesskab kunne vi have skabt en anden forandring, så de ikke står alene med det i skole eller dagtilbud, men at vi kunne have arbejdet sammen omkring det, så familien er med inde også." Citat slut. (Rådgiver, Middelfart Kommune)

Inddragelse af underretter

Flere interviewkommuner fortæller, at de ofte inddrager underretteren i underretnings- eller opfølgingsmøder, når de modtager underretninger fra fagprofessionelle på almenområdet. I den forbindelse oplever børne- og ungerådgivere i eksempelvis Esbjerg Kommune, at det imidlertid kan være vanskeligt, idet underrettere fra skoler eller daginstitutioner ikke altid ønsker at deltage:

Citat: "Vi kommer altid til kort: 'Hvad mente skolen med det [der står skrevet i underretningen]?' (...) De skal ikke skrive noget, de ikke tør italesætte over for de forældrene eller børnene. Vi ønsker jo ikke at have en viden, som de ikke tør at stå til ansvar for." Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Rådgiverne oplever, at der fra underretters side kan være en berøringsangst, hvor de ikke ønsker at stå til ansvar for den bekymring, de retter mod barnet eller den unge og deres familie. Esbjerg Kommune beskriver også, at det kan skabe mistillid i samarbejdet, når de fagprofessionelle ikke går mere i dialog med forældrene.

Udskiftning af personale på almenområdet kan udfordre samarbejdet med børne- og ungerådgiverne

I flere af kommunerne peger børne- og ungerådgiverne på, at det kan være en udfordring for samarbejdet, når der er udskiftning i personalet på almenområdet. Det gælder blandt andet Middelfart Kommune, hvor rådgiverne fortæller, at de den seneste tid har haft en opmærksomhed på at vidensdele, da der er kommet mange nye ledere på skolerne og daginstitutionerne i kommunen:

Citat: "Vi har fået ret mange nye ledere på daginstitutions- og skoleområdet. Det er over de sidste par år, at der har været ret stor udskiftning. Så står vi der med det samme, og prøver fra start at vidensdele med dem og skabe grundlaget for et samarbejde." Citat slut.
(Rådgiver, Middelfart Kommune)

Odense Kommune fortæller, at de, på trods af oplæg om underretninger for skoler og daginstitutioner samt fremskudt rådgivning, ofte kan møde de samme tvivlsspørgsmål og manglende information i underretninger:

Citat: "Der er et eller andet i det der kæmpe univers af lærere og udskiftninger, hvor jeg simpelthen tror, at der er nogle oplysninger, der bliver misset." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

På samme vis peger rådgiverne i Esbjerg Kommune på, at det kan være en udfordring, at deres vejledning til almenområdet ikke altid bliver formidlet videre til nye medarbejdere. De oplever, at det leder til, at der kan være en manglende tydelighed omkring rollefordeling i samarbejdet med især skoleforvaltningen.

Kapitel 3: Karakteristik af aktuelle underretninger om børn og unge

I dette kapitel beskriver vi, hvad der karakteriserer de underretninger, som kommunerne aktuelt modtager om børn og unge. Først beskriver vi, hvad der ifølge kommunerne kendetegner de bekymringer, der ligger til grund for underretningerne. Herunder belyser vi, hvad der kendetegner gentagne underretninger i igangværende sager. Til sidst sætter vi fokus på mængden og kvalitet i underretninger i forhold til forskellige grupper af underrettere.

KENDETEGN VED BEKYMRINGERNES INDHOLD

Årsager til underretninger er forskelligartede

Alle de børne- og ungerådgivere, som vi har interviewet, fremhæver, at der kan være stor variation i underretningernes indhold og alvorsgrad, og at der kan ligge forskelligartede bekymringer til grund for underretningerne. Ifølge rådgiverne kan underretninger handle om alt fra lettere bekymring til mere alvorlige problemstillinger som vold og overgreb, hvor der er behov for akut handling.

Danmarks Statistik udarbejder hvert år en opgørelse af underretninger om børn og unge på baggrund af data fra landets kommuner. I tabel 2.1 nedenfor fremgår antallet af underretninger i 2023 fordelt på årsager. I alt modtog landets kommuner 170.140 underretninger i 2023. I 2023 var der flest underretninger om 'anden bekymrende adfærd' hos barnet eller den unge eller hos forældre, hvilket var baggrund for i alt 106.828 af de underretninger, som kommunerne modtog i 2023.

**TABEL 2.1 ANTAL UNDERRETNINGER OM BØRN OG UNGE
FORDELT PÅ ÅRSAGER I 2023**

	Antal	Andel
Anden bekymrende adfærd hos barnet eller den unge f.eks. udadreagerende adfærd	55.064	32%
Anden bekymrende adfærd hos forældre	51.754	30%
Skole- eller uddannelsesproblemer hos barn/ung f.eks. fravær	20.471	12%
Utilstrækkelig omsorg fra forældre eller anden form for omsorgssvigt*	20.474	12%
Sundhedsforhold hos barnet eller den unge	19.680	12%
Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt**	18.457	11%
Højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne	17.907	11%
Misbrug hos forældre	14.292	8%
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge	11.175	7%
Kriminalitet hos barn/ung	8.159	5%
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos forældre	7.939	5%
Sundhedsforhold hos en eller begge forældre	4.449	3%
Misbrug hos barn/ung	3.941	2%
Fogedsag, hjemløshed eller udsættelse fra bolig	3.743	2%
Kriminalitet hos forældre	2.827	2%
Uoplyst	333	0%
Andet***	538	0%

Fodnote til tabel: Tabellen er baseret på i alt 170.140 underretninger om børn og unge fra alle landets kommuner i 2023. Da det er muligt at registrere mere end én underretningssag, summer tabellen til mere end 100 procent.

*Kategorien 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre eller anden form for omsorgssvigt' er en samling af to kategorier, da den ene gradvist er blevet udfaset.

**Kategorien 'Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt' er gradvist blevet udfaset og delt i to nye kategorier for hhv. overgreb fra forældre og overgreb fra andre, der i denne opgørelse fortsat er samlet i én kategori.

***Kategorien 'Andet' er gradvist blevet udfaset.

Kilde til tabel: Ankestyrelsens beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.
Fodnote slut.

Da, der kan ligge forskelligartede bekymringer til grund for underretninger, er det ifølge børne- og ungerådgiverne ikke muligt at udpege, hvad der samlet set karakteriserer de indkomne underretninger. En rådgiver i Gentofte Kommune fortæller eksempelvis:

Citat: "Jeg vil næsten sige, at kun fantasien sætter grænser for, hvad der kan blive underrettet om. Der er også i skilsmissekonflikter underretninger, hvor det måske er svært at

identificere hovedbekymringen. (...) Jeg synes, det er virkelig forskelligt." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Citatet afspejler, at det i nogle tilfælde også kan være svært for rådgiverne at identificere hovedbekymringen for barnet eller den unge. På tværs af kommunerne er der dog især fire hovedtemaer, som fylder i de bekymringer, de aktuelt modtager underretninger om. Det gælder bekymringer om:

- Vold og overgreb
- Skolefravær
- Skilsmisse- og forældrekonflikter
- Generel mistrivsel

I følgende afsnit udfolder vi de tre temaer nærmere.

Vold og overgreb

I alle kommunerne beskriver børne- og ungerådgiverne, at de modtager mange bekymringer, der handler om vold og overgreb. Flere kommuner beskriver, at de oplever en stigning i denne type af underretninger. Det handler især om fysisk vold, men inkluderer også psykisk vold og seksuelle overgreb. I Odense Kommune beskriver de eksempelvis, at de på daglig basis modtager en eller flere underretninger om vold, og at det især er anonyme underretninger, hvor et barn eller en ung fortæller, at de er blevet slået.

Underretninger om vold og overgreb kan både involvere en voksen udøver, men der kan også være tale om jævnaldrende børn og unge. I Køge Kommune oplever rådgiverne generelt en stigning i underretninger om vold og overgreb og peger på, at det til dels skyldes flere underretninger om voldsomme konflikter mellem jævnaldrende. De oplever, at graden af konflikter og vold i skolerne er tiltaget og har fået en mere voldsom karakter.

Skolefravær

En anden problematik, som rådgiverne fremhæver i interviewene, er bekymringer om skolefravær- og vægning. I de fleste af kommunerne er det et tema, der har fyldt i mange underretninger over de seneste år, hvor børn og unge ikke trives i deres skoletilbud og ikke har lyst til at gå i skole.

Nogle af kommunerne fortæller især om kortfattede underretninger, hvor der orienteres om, at et barn eller en ung har et ulovligt fravær, der er oversteget 15 procent, uden yderligere beskrivelse eller kommentarer. Krav om underretning om skolefravær fremgår af barnets lov § 133, stk. 2. Det kan også være mere dybdegående underretninger om fravær, hvor der rettes bekymring mod barnet eller den unges adfærd og trivsel.

LOVBOKS: UNDERRETNING VED SKOLEFRAVÆR, JF. BARNETS LOV § 133, STK. 2

Skoleledere på folkeskoler skal underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for et kvartal. Lovboks slut.

Rådgivere i Gentofte og Køge Kommune beskriver, at bekymringer om fravær ofte handler om sammensatte problemstillinger, der både er knyttet til skole, hjem og barnet/den unge. Fraværet kan for eksempel være kombineret med psykiske udfordringer eller konflikter i hjemmet. I Køge Kommune beskriver rådgiverne, at fraværet ofte kan gøre det vanskeligt for børnene og de unge at vedligeholde sociale relationer og følge med fagligt i skolen. Det kan

komme til udtryk på forskellige måder hos børnene og de unges adfærd, eksempelvis ved at de har svært ved at koncentrere sig, opsøger konflikt eller ikke deltager i undervisningen.

Gentofte Kommune fortæller, at mange underretninger også handler om, at børn og unge ikke er placeret i det rette skoletilbud:

Citat: "Der er mange børn, vi får sager på, hvor de måske ikke er placeret i det rette skoletilbud. Altså som ikke burde gå i en folkeskole. (...) Så bliver de dårligere og dårligere, og så er det der, vi kommer på banen." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

I de fleste af kommunerne fremhæver rådgiverne, at de især har oplevet en stigning i underretninger om skolefravær og -vægring i forbindelse med Covid-19, hvor børn og unge har haft vanskeligt ved at komme tilbage i deres skoletilbud efter nedlukningerne. Selvom rådgiverne i to af kommunerne primært har oplevet en stigning i perioden lige efter Covid-19, beskriver flere af kommunerne, at det fortsat er en problematik, der fylder i de underretninger, de modtager.

Forældre- og skilsmissekonflikter

Blandt de interviewede kommuner fylder skilsmisse- og forældrekonflikter også en del i de underretninger, de modtager. I disse underretninger udtrykkes der typisk bekymring for børn og unge, der mistrives og reagerer på et højt konfliktniveau mellem forældrene, eller som har svært ved at finde sig til rette i en ny situation, hvor de ikke lever sammen med begge forældre. Det er især skoler, som underretter om børn og unge grundet denne type af konflikter i barnets eller den unges hjem. I nogle af kommunerne oplever rådgiverne, at der er en stigning i underretninger om skilsmisse, mens de i andre kommuner oplever, at skilsmisse altid har været et tema, der har fyldt i underretningerne, uden at der nødvendigvis er sket en stigning.

Generel mistrivsel blandt børn og unge

På tværs af kommunerne udtrykker rådgivere, at de også modtager mange underretninger, hvor bekymringen handler om mere generelle tegn på mistrivsel, der i underretningen ikke nødvendigvis er relateret til en bestemt problematik. Det kan komme til udtryk på forskellige måder hos barnet eller den unge. I mange af kommunerne fremhæver børne- og ungerådgivere underretninger om udadreagerende adfærd. Grundene til mistrivsel er forskelligartede og kan hænge sammen med de øvrige hovedårsager vold og overgreb, skolefravær samt skilsmisse- og forældrekonflikter, men kan også skyldes andre forhold.

Desuden oplever Morsø og Køge Kommune, at mistrivsel blandt børn og unge opstår eller kommer til syne ved manglende forældrekompetencer og/eller omsorg, fordi forældrene oplever at være pressede eller har udfordringer med at sætte grænser for deres barn/unge. Ud over udfordringer i hjemmet nævner flere af rådgiverne, at børn med udadreagerende adfærd for eksempel i forbindelse med ADHD kan have svært ved at trives i det almene skolesystem.

Periodevise bekymringer og udsving i indhold

Flere kommuner peger på, at der kan være udsving i indholdet af de underretninger, de modtager. Her kan de, i bestemte perioder, opleve, at de modtager mange underretninger om en bestemt problematik. Eksempelvis beskriver rådgiverne i Morsø Kommune, at de modtager mange underretninger efter uge seks, hvor grundskolen sætter fokus på krop, trivsel og grænser. Her oplever rådgiverne, at flere børn og unge bliver opmærksomme på og åbner op, hvis de selv har været udsat for grænseoverskridende adfærd.

To kommuner pointerer også, at nogle bekymringer kan være relateret til årstiden. Eksempelvis oplever rådgivere i Køge Kommune især at modtage bekymringer om depression og selvskade i vintermånederne. I sommermånederne fremhæver rådgiverne i Gentofte Kommune, at de især modtager underretninger om afrusning og voldtægt.

Efterslæb på underretninger fra skoler

En del kommuner udtrykker også, at de i bestemte perioder oplever en stor stigning i antallet af underretninger fra skoler. Det gælder især op til ferier. I Morsø Kommune oplever de at der er et prioriteringsarbejde på skolerne, hvor skolerne op til ferier sender de underretninger afsted, som de ikke har vurderet akutte.

Infoboks: Ankestyrelsen bemærker

Udgangspunktet er at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentlig hverv, skal underrette kommunen, hvis de i tjeneste får kendskab til eller grund til at antage at et barn eller ung kan have behov for særlig støtte, jf. § 133 stk. 1 i barnets lov. Infoboks slut.

Kommunerne oplever generelt, at skolerne kan have et efterslæb eller oprydningsarbejde i at få sendt underretninger afsted til kommunen. Det gælder for flere af kommunerne især i forhold til fraværsproblematikker, hvor en elev har et ulovligt fravær på over 15 procent. Det kan ifølge de interviewede kommuner være svært at gribe barnet eller den unge i tide, hvis der ikke underrettes samtidig med at bekymringen opstår. I Middelfart Kommune oplever rådgiverne, at de har haft succes med at skabe dialog med skolerne om denne problematik. De fortæller, at de i dag, i højere grad end tidligere, oplever at modtage underretninger løbende og rettidigt i forhold til, hvornår skolerne får en bekymring.

LOVBOKS: § 133, STK. 2 I BARNETS LOV OM SKOLELEDERES UNDERRETNINGSPLIGT VED FOR HØJT FRAVÆR

Skoleledere på folkeskoler skal underrette kommunalbestyrelsen, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 pct. eller derover inden for 1 kvartal. Lovboks slut.

Der kan opstå bekymring ved overgange i børn og unges liv

De bekymringer, som kommunerne modtager, omhandler børn og unge i alle aldre. Der er derfor ikke en entydig tendens til, at de indkomne underretninger omhandler en bestemt aldersgruppe. I nogle af kommunerne tegner der sig imidlertid et billede af, at der er visse perioder i børn og unges liv, hvor kommunerne især modtager underretninger med bekymringer for børn og unge. Det gælder perioder, hvor barnet eller den unge oplever et skift eller en overgang i sit liv. Det kan være i overgangen fra daginstitution til skole eller fra mellemtrin til udskoling, hvor der i større grad underrettes fra skoler.

Fælles for kommunernes oplevelse er, at de i mindre grad oplever, at bekymringerne omhandler små børn i deres første leveår. Det kan ifølge de interviewede børne- og ungerådgivere blandt andet skyldes, at daginstitutioner kan være mere tilbageholdende med at underrette, hvis de fagprofessionelle her er tæt på børnene og deres forældre. De interviewede kommuners erfaringer med dagtilbud bliver uddybet senere i kapitlet.

En rådgiver i Odense Kommune beskriver, at overgangen fra daginstitution til skole også kan være overvældende for nogle børn:

Citat: "Der er en anden ramme i skolen, som børn skal lande i. (...) Der kan også være noget i, at de lige pludselig står i et helt andet system, så det, der har været svært, kommer mere til udtryk, når de lander i skoleregi." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

Derudover fortæller en rådgiver i Esbjerg Kommune, at overgangen til 7. klasse for nogle børn og unge i deres kommune kan være svær, fordi elever kan vælge interesselinjer, som gør, at sammensætningen af elever i klasserne ændres. Ifølge rådgiverne kan det bidrage til, at elever oplever mistrivsel, samtidig med at de faglige krav stiger.

Gentagne underretninger om samme barn eller ung

Kommunerne modtager både underretninger på børn og unge, som de ikke har et forudgående kendskab til, og på børn og unge, som de i forvejen har modtaget underretninger om, og hvor der allerede kan være igangsat en indsats. Der er dog forskel kommunerne imellem på hvor ofte, de oplever at modtage gentagne underretninger om det samme barn eller ung. I Køge Kommune fortæller de om deres registreringer af underretninger og nye sager. I 2023 var det knap halvdelen af de indkomne underretninger, der drejede sig om børn og unge, som allerede havde en sag i kommunen.

Når kommunerne modtager gentagne underretninger om et barn eller en ung, er det ifølge flere kommuner typisk fordi, barnet eller den unge ofte fortsat har tegn på mistrivsel eller bekymrende adfærd. En rådgiver i Odense Kommune beskriver eksempelvis:

Citat: "Det, vi modtager meget på, det er jo også der, hvor børn og unge særligt mistrives, og hvor skolerne fortsat er bekymrede, eller at de er anbragte, hvor der fortsat er bekymringer." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

På tværs af kommunerne oplever rådgiverne, at gentagne underretninger på det samme barn/ung ofte skyldes:

- At det kan tage tid, før indsatser har en tydelig virkning.
- At underretter ikke er vidende om den igangsatte indsats.
- At der ikke er igangsat den rigtige eller tilstrækkelige indsats, herunder lange ventetider til psykiatrien.
- At flere personer omkring barnet eller den unge underretter med samme bekymring.

Det kan tage tid, før indsatser har en tydelig virkning

I flere af interviewene påpeger børne- og ungerådgivere, at gentagne underretninger kan skyldes, at det i mange tilfælde kan tage tid, før en igangsat indsats har en tydelig effekt. Flere rådgivere oplever, at der i den forbindelse kan opstå en utålmodighed hos de personer, der har underrettet, og som ofte er i kontakt med barnet eller den unge. Selvom der eksempelvis kan være igangsat familiebehandling, kan skolelærere eller andre personer tæt på barnet/den unge opleve, at barnet/den unge fortsat udviser tegn på mistrivsel og bekymrende adfærd.

Underretter har ikke altid viden om den igangsatte indsats

En del af de interviewede rådgivere har indtryk af, at det sommetider er uklart for underretter, hvorvidt der er blevet igangsat en indsats og i så fald hvilken. I interviewet med Esbjerg Kommune udtrykker rådgiverne, at det kan være en udfordring, at skolerne ikke altid har viden om de på forhånd iværksatte indsatser, der kan være i familien. Børne- og ungerådgiverne henviser til, at de har tavshedspligt, og at de kun kan oplyse skolen om det, som forældrene ønsker bliver formidlet videre. De oplever, at den manglende viden i nogle tilfælde kan føre til, at der bliver underrettet gentagne gange, uden at der er behov for det.

Gentofte Kommune udtrykker på samme vis, at det kan være en udfordring, at underretter ikke nødvendigvis er orienteret om, hvad der er iværksat på baggrund af deres underretning:

Citat: "Orienteringsbrevet lander ikke altid hos de lærere, der har underrettet. Så der er også noget med, at fagpersoner måske ikke altid får en tilbagemelding. Privatpersoner får jo slet ikke en tilbagemelding. Så man kan sidde og tænke, hvis man har underrettet: 'Sker der ikke noget? Der skete ikke noget. Jeg må underrette igen.'" Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Kommunen skal orientere faglige underrettere om hvorvidt og hvilken indsats, der er iværksat jf. barnet lov § 138, stk. 2 og stk. 3. Private underrettere skal ikke orienteres.

Lovboks: Orientering til faglige underrettere, jf. barnets lov § 138

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal orientere den, der har foretaget underretning efter § 133, om, hvorvidt der er iværksat en børnefaglig undersøgelse, en afdækning eller indsatser for det barn eller den unge, som underretningen vedrører. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan ved en underretning efter § 133 orientere den, der foretog underretningen, om, hvilken type indsats der er iværksat, og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som den pågældende under udøvelse af hvervet eller tjenesten kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende. Lovboks slut.

Der er ikke altid igangsat den rette eller tilstrækkelige indsats

Gentagne underretninger kan også hænge sammen med, at barnet eller den unge ikke har fået den rette eller tilstrækkelige støtte eller indsats. I Køge Kommune beskriver de, at de især modtager underretninger fra udfører-området i igangværende sager, fordi indsatsen ikke vurderes at være tilstrækkelig:

Citat: "Hvis vi har iværksat familiebehandling, så kan det være familiebehandleren, der underretter. Det kan også godt være skolen, hvis de igen oplever, at der trods det, at der er familiebehandling i gang, stadig er problemer" Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

I flere af de interviewede kommuner oplever rådgiverne desuden, at lange ventetider i psykiatrien eller til udarbejdelse af en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV) (Fodnote: Der foretages en PPV af en elev, når det skal besluttet, om en elev skal have specialpædagogisk støtte. Elever kan indstilles af skolens leder, men elever og forældre kan også selv bede om en PPV. Vurderingen foretages af medarbejdere i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning i samråd med elev og forældre [Børne- og Undervisningsministeriet](#). Fodnote slut). forsinker iværksættelse af den støtte, som barnet eller den unge har brug for. Det kan følgelig betyde, at der fortsat bliver underrettet om barnet eller den unge. I Morsø Kommune beskriver rådgiverne, at de oplever, at skoler og læger underretter gentagne gange for at skubbe på med at igangsætte en indsats eller i afmagt over situationen: *Citat: "Man kan godt sidde med en oplevelse af, at skolen til sidst har nået et stadie, hvor der er en slags afmagt, 'Hvad skal vi gøre?', og så sender de det ned til os, fordi et eller andet sted skal det hen. Det gør lægerne også."* Citat slut. (Rådgiver, Morsø Kommune)

Flere personer omkring barnet eller den unge underretter om samme problematik

Rådgivere i flere interviewkommuner fortæller, at der kan komme mange underretninger med samme bekymring, hvis barnet eller den unge har flere forskellige snitflader, herunder for fra eksempel naboer, skole og læge. Middelfart Kommune beskriver blandt andet:

Citat: "I nogle eksisterende sager, hvor der sker meget omkring en familie- der kan komme underretninger fra SSP i forhold til noget kriminalitet, eller der kan komme noget i forhold til skole eller uddannelse. Også i forhold til dagtilbud, om børnene kommer afsted. Og der kan komme fra jobcenteret, fordi de har kendskab til forældrene." Citat slut. (Rådgiver, Middelfart Kommune)

(Fodnote til citat: SSP er et tværfagligt samarbejde mellem Skole, Sociale myndigheder og Politi og har til formål at forebygge kriminalitet og risikoadfærd blandt børn og unge ([SSP | Social- og Boligstyrelsen](#)). Fodnote slut)

Det er især børn og unge, hvor der kan være flere og komplekse problemstillinger der gør sig gældende, hvor barnet eller den unge kan være i kontakt med mange forskellige privat- og fagpersoner.

KENDETEGN VED UNDERRETTERE OG KVALITET I UNDERRETNINGER

Mange forskellige underrettere

Ligesom de interviewede kommuner oplever, at de modtager bekymringer om forskelligartede problematikker, så modtager de også bekymringer fra forskellige grupper af underrettere. Overordnet peger de seks kommuner på to grupper af underrettere, henholdsvis faglige underrettere og privatpersoner. Herunder fremhæver kommunerne mange forskellige grupper af underrettere såsom sundhedsfaglige personer og psykiatri, daginstitutioner, skoler, politi, krisecentre, frivillige tilbud, familiemedlemmer, naboer mv. Desuden modtager kommunerne også mellemkommunale underretninger.

Lovboks: Almen underretningspligt, jf. Barnets Lov § 135

Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnets eller den unges sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen. Lovboks slut.

I følgende tabel 2.2 fremgår, hvor mange underretninger kommunerne modtog i 2023 fra de forskellige grupper af underrettere. Her ses det, at de tre største grupper af underrettere i 2023 var sundhedsvæsenet, skole og politi.

**TABEL 2.2 ANTAL UNDERRETNINGER OM BØRN OG UNGE
FORDELT PÅ UNDERRETTERE I 2023**

	Antal	Procent
Sundhedsvæsenet*	37.982	22%
Skole eller andet uddannelsessted	35.256	21%
Politi eller domstol	19.839	12%
Mellemkommunal underretning eller anden kommunal forvaltning**	19.394	11%
Anonym	13.549	8%
Familie, barn selv eller bekendtskabskreds	11.590	7%
Dagtilbud mv.***	8.174	5%
Foreninger, frivillige organisationer, krise-, misbrugs- og asylcentre	3.985	2%
Anbringelsessted	1.740	1%
Andre****	18.631	11%

Fodnote til tabel:

Tabellen er baseret på i alt 170.140 underretninger om børn og unge fra alle landets kommuner i 2023.

*Sundhedsvæsenet inkluderer sygehus, læge, psykiatri, psykolog, sundhedsplejerske, tandlæge og tandpleje.

** Mellemkommunal underretning eller anden kommunal forvaltningen inkluderer også SSP og PPR.

***Dagtilbud mv. inkluderer dagpleje, daginstitution, fritidshjem, ungdomsklub eller SFO.

****Andre omfatter blandt andet familiebehandling, kontaktperson og døgnvagt.

Kilde til tabel: Ankestyrelsens beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Fodnote slut.

I flere kommuner fremhæver rådgiverne, at de modtager en del underretninger fra eksisterende indsatser, der kan være igangsat for barnet eller den unge. som eksempelvis familiebehandling. I Køge Kommune beskriver rådgiverne videre, at de fra eksisterende indsatser oftest modtager underretninger fra de forebyggende indsatser.

Variation i hvilket omfang de enkelte faggrupper underretter

I alle interviewkommunerne giver børne- og ungerådgivere udtryk for, at skolerne er blandt dem, som de modtager flest underretninger fra. Samtidig fremhæves det i flere interview, at der kan være forskel på, hvor ofte den enkelte skole underretter. Videre er der en oplevelse af, at nogle skoler ikke underretter tilstrækkeligt. For eksempel beskriver en rådgiver, at nogle skoler og daginstitutioner kan have en antagelse om, at der i deres forældregruppe ikke er problemer, som giver anledning til underretninger. Rådgivere i nogle kommuner har derfor en oplevelse af, at nogle skoler ikke underretter på trods af, at de højst sandsynligt er i kontakt med børn og unge, hvor der kan være grundlag for bekymring.

I flere kommuner beskriver rådgiverne, at de i samarbejdet med almenområdet og andre aktører derfor forsøger at skærpe opmærksomheden på vigtigheden i at underrette, der hvor der er behov (Fodnote: Samarbejdet mellem myndighedsafdelingen og almenområdet er uddybet i kapitel 2. Fodnote slut).

LOVBOKS: SKÆRPET UNDERRETNINGSPLIGT, JF. BARNETS LOV § 133

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at

- 1) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov,
 - 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter denne lov på grund af de kommende forældres forhold,
 - 3) et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter denne lov på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten eller
 - 4) et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.
- Lovboks slut.

Morsø Kommune oplever, at de fleste skoler og daginstitutioner generelt er blevet bedre til at underrette, men de peger også på, at der stadig kan være udfordringer. Eksempelvis har de ikke et tæt samarbejde med friskoler og fribørnehaver. Kommunen oplever udfordringer med, at de sjældent modtager underretninger fra disse institutioner, men at de sommetider modtager underretninger om barnet eller den unge, når de skifter skole.

Det varierer mellem kommunerne, hvor mange underretninger de oplever at få fra de forskellige grupper af underrettere. I nogle kommuner oplever rådgiverne eksempelvis, at de kun modtager få underretninger fra psykiatrien, mens de i andre kommuner peger på, at netop psykiatrien i stigende grad underretter. Esbjerg Kommune beskriver, at de generelt modtager mange underretninger fra psykiatrien, men at de samtidig kan opleve, at psykiatrien kan halte med hensyn til at underrette, når et barn eller ung er indlagt. Nogle rådgivere fremhæver desuden, at sundhedsplejen og jordmødre i mindre grad underretter sammenlignet med andre grupper. Der er således ikke et entydigt billede af, hvilke grupper det tyder på underretter i særligt høj eller lav grad.

Kommunerne oplever, at de i begrænset omfang modtager underretninger fra dagtilbud

På tværs af interviewkommunerne oplever rådgiverne, at de i begrænset omfang modtager underretninger fra dagtilbud. Det gælder både fra daginstitutioner og især fra dagplejen. En forklaring på det kan ifølge kommunerne være, at der er en tæt relation mellem pædagoger, barn og familie, hvilket kan gøre det sårbart for fagpersonerne at underrette. Gentofte Kommune nævner i den forbindelse, at de aktuelt er særligt opmærksomme på at arbejde med de fagprofessionelle i dagtilbuddene, herunder at klæde medarbejderne på til at underrette.

Kvalitet i underretninger skaber bedre grundlag for kommunernes håndtering

En vigtig forudsætning for kommunernes vurdering og håndtering af underretninger handler om kvaliteten i de underretninger, de modtager. Flere kommuner påpeger, at kvaliteten afhænger af, om underretningen indeholder tilstrækkelige og specifikke beskrivelser af den bekymring, der underrettes om. I Køge Kommune beskriver en af rådgiverne følgende:

Citat: "Det er hjælpsomt, at underretningerne er så gode, at vi alene på underretningen kan vurdere, hvor den skal hen. Fordi så kan man springe det her led over, hvor vi skal være undersøgende." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

Flere af de interviewede kommuner fremhæver, at en høj kvalitet i underretningerne letter rådgivernes arbejde i forhold til at vurdere og handle i sagen, da det ellers kan indebære et

omfattende arbejde i forhold til at indhente uddybende beskrivelser af, hvad bekymringen består af.

Derudover varierer kvaliteten af underretninger inden for alle de fagprofessionelle grupper af underrettere. Kommunerne fortæller, at der både findes eksempler på velbeskrevne og mangelfulde underretninger, uanset hvilken faggruppe, der underretter.

I flere kommuner påpeger rådgiverne vigtigheden af, at underretteren har kendskab til og inddrager familien i de tilfælde, hvor det er barnets tarv og der eksempelvis ikke er mistanke om vold i hjemmet. Det kan understøtte en mere nuanceret og grundig beskrivelse af en bekymring og skabe et bedre grundlag for partshøring af forældre og barn/ung. En rådgiver i Gentofte Kommune fortæller:

Citat: "Det er meget afhængig af, om den, der har underrettet, har kendskab til familien, har sagt til familien, hvad de gør, og hvorfor de gør det. At de har dem med på banen og får alle de der eksempler frem. Eller om det er noget, de gør uden at turde inddrage familien og synes det er svært. (...) Vi vil meget gerne have noget konkret, nogle beskrivelser, som kan nuancere hvad bekymringen handler om." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

På samme vis opfordrer rådgivere i flere kommuner til, at underrettere er undersøgende på barnet eller den unges situation, før de sender en underretning.

Generelt højere kvalitet i underretninger fra fagprofessionelle end fra privatpersoner

Børne- og ungerådgivere på tværs af interviewkommunerne oplever, at der er en tendens til, at underretninger fra fagprofessionelle har en højere kvalitet end dem, de modtager fra privatpersoner. Fagprofessionelle har ifølge rådgiverne ofte en bedre forståelse af børn og unges adfærd og trivsel samt erfaring med at beskrive og konkretisere deres bekymringer i en underretning. En rådgiver i Middelfart Kommune fortæller:

Citat: "Det er mit indtryk, at fagfolk er bedre til at tage faglige briller på og beskrive deres bekymring, end privatpersoner, fordi der kan der være rigtig meget andet i spil." Citat slut. (Rådgiver, Middelfart Kommune)

Rådgiverne fremhæver især skolerne, som en gruppe, der ofte sender kvalificerede underretninger. Ifølge rådgiverne er disse underretninger typisk mere velbeskrevne og konkrete i forhold til den aktuelle bekymring.

Interviewkommunerne fortæller fælles at de har et fokus på at styrke kvaliteten i underretninger fra almenområdet (Fodnote: Samarbejdet mellem myndighedsafdelingen og almenområdet er uddybet i kapitel 2. Fodnote slut), hvilket mange af rådgiverne oplever har haft en positiv betydning for de underretninger, de modtager. I Esbjerg Kommune fortæller rådgiverne for eksempel, at skolernes anvendelse af kommunens underretningsskema, der indeholder specifikke rubrikker til beskrivelse af problemstillingen, har bidraget til, at underretningerne i højere grad end tidligere er mere detaljerede og velbeskrevne. I Køge Kommune beskriver rådgiverne også, at samarbejdet med skoler og daginstitutioner har været med til at løfte kvaliteten i underretninger, fordi man løbende kan give faglig sparring og kvalificere indholdet i underretningerne.

Selvom mange af børne- og ungerådgiverne peger på, at der generelt er en højere kvalitet end tidligere i underretninger fra almenområdet, bemærker de også, at der fortsat kan være udfordringer med kvaliteten af underretninger fra almenområdet. Rådgiverne i Gentofte Kommune nævner blandt andet, at de på trods af, at de stiller sig til rådighed i arbejdet med at kvalificere underretningerne, modtager underretninger, de ikke har været indover, og som halter i kvaliteten. De peger på, at det ofte afhænger både af den enkelte skole såvel som den enkelte underretter.

Det kan være svært for kommunerne at handle på underretninger fra psykiatri, sundhedsvæsen og politi

Flere kommuner oplever varierende kvalitet i underretninger fra psykiatrien og sundhedsvæsenet. Rådgivere i flere kommuner påpeger, at disse underretninger ofte består af journalnotater og kan være svære at anvende i vurderingen af barnets trivsel. En rådgiver fra Middelfart Kommune bemærker, at underretninger fra psykiatrien eller lægehuse bærer præg af, at de ser barnet i en bestemt kontekst og ikke nødvendigvis ud fra et indblik i barnets hverdag. Det kan gøre det svært for rådgiveren, at udfolde bekymringen:

Citat: "Der kan være forskel på, om man får en lægefaglig underretning, eller om man får en fra en daginstitution eller en skole. Hvor lægefaglige eller psykiatrien har set barnet eller den unge i en bestemt kontekst, så kender daginstitution eller skole barnet bedre. Det kan man godt læse ud fra det, de beskriver." Citat slut. (Rådgiver, Middelfart kommune)

I Køge Kommune har samarbejdet med psykiatrien udviklet sig positivt over tid, og kommunen oplever nu en stigende kvalitet i psykiatriens underretninger. Dette skyldes blandt andet, at de har afholdt møder og samarbejdet med henblik på at afklare underretningers formål og indhold. På den måde har de forsøgt at forventningsafstemme, hvad kommunen og psykiatrien hver især skal løfte.

I enkelte kommuner fortæller rådgivere, at underretninger fra politiet kan være mangelfulde. I Gentofte Kommune beskriver en rådgiver, hvordan politiets underretninger ofte omhandler konkrete lovovertrædelser og ikke nødvendigvis relaterer sig til barnet eller den unges trivsel, hvilket kan gøre det vanskeligt for kommunen at vurdere underretningen i en socialfaglig kontekst.

Kvaliteten af underretninger fra anonyme varierer

Når interviewkommunerne modtager underretninger fra anonyme, kan der være forskel i kvaliteten, hvor nogle er velbeskrevne og detaljerige, mens andre beskrives som mangelfulde. Flere kommuner fortæller, at anonyme underretninger oftest er korte og indeholder få oplysninger om barnet eller den unges situation. Blandt andet beskriver rådgivere i Odense Kommune, at de i nogle tilfælde kan mangle oplysninger i anonyme underretninger om vold:

Citat: "Vi har ingen oplysninger, men det bliver nævnt, at et barn muligvis bliver slået, og så skal vi jo handle i det. Det er svært. Og det er også svært for familierne bagefter, når vi skal orientere dem om det. (...) Altså der er ikke noget uddybning, der er ingenting." Citat slut. (Rådgiver, Odense Kommune)

Kommunen kan derfor opleve det vanskeligt, at handle på sådanne underretninger, idet anonymiteten hos underretter begrænser muligheden for at indhente uddybende beskrivelser. I forlængelse heraf påpeger en rådgiver i Køge Kommune:

Citat: "Der er mange spørgsmål i forhold til de underretninger, som man kan have svært ved at vurdere, (...) fordi hvad er baggrunden for, at man har valgt at underrette anonymt? Vi har jo haft chikanesager, hvor der er nogle, der har chikaneret hinanden ved at lave underretninger på andres børn." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

I en anden kommune vurderer rådgiverne, at der også kan være en tendens i de anonyme underretninger til, at underretteren ikke har tilknytning eller dybere kendskab til familien. Det er i sig selv ikke nødvendigvis dårligt, men det kan i nogle tilfælde udfordre i forhold til, at underretter ikke altid kender konteksten af det, de udtrykker bekymring for.

Kapitel 4: Udvikling i underretninger om børn og unge

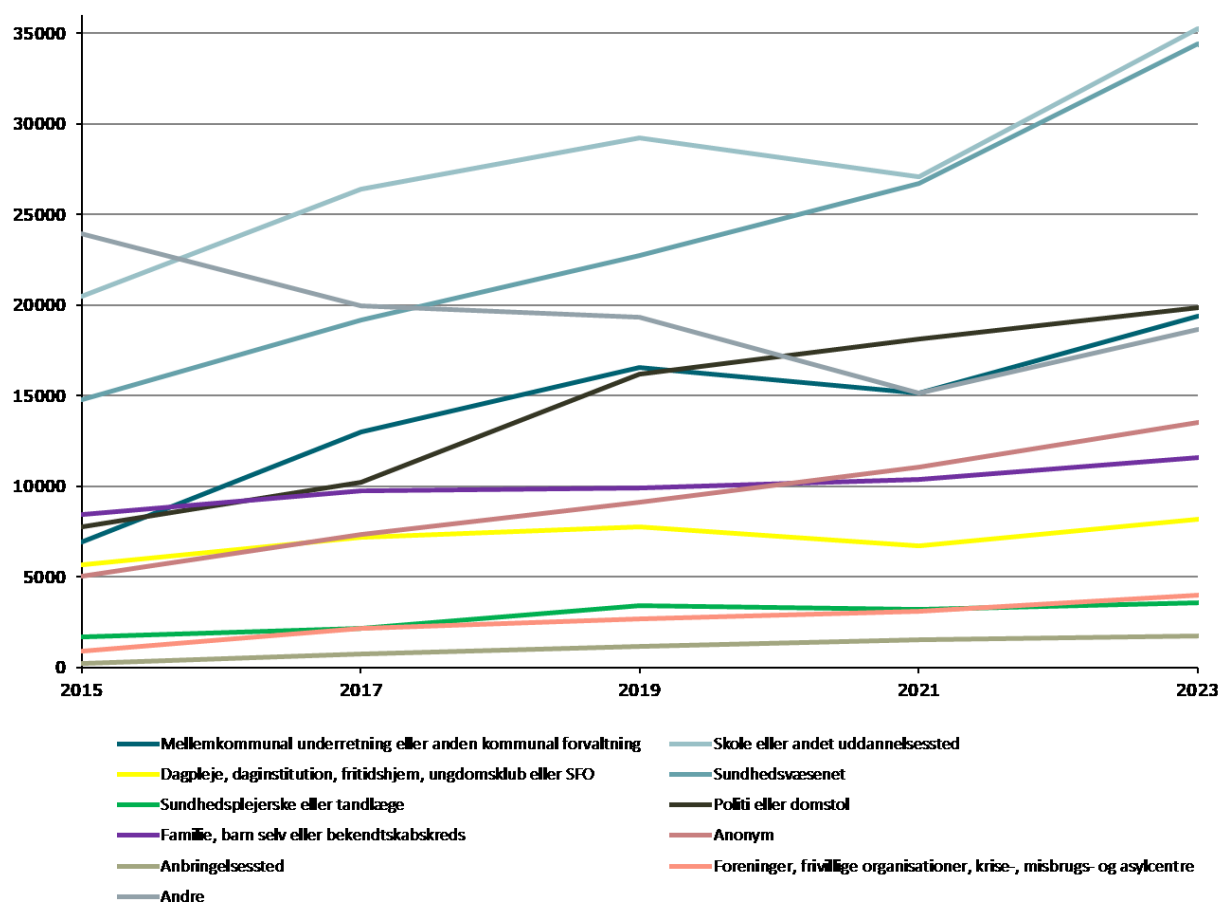
I følgende kapitel belyser vi, hvad der ifølge kommunerne karakteriserer den udvikling, der er sket i underretninger de seneste år. Først belyser vi, hvad rådgiverne oplever kan være med til at forklare stigningen i antallet af underretninger, herunder udviklingen i, hvordan fagprofessionelle og privatpersoner underretter. Herefter udfolder vi kommunernes beskrivelser af udviklingen i den gruppe af børn og unge, der underrettes om.

STIGNING I UNDERRETNINGER

I de seks interviewkommuner oplever børne- og ungerådgivere, at der over de seneste år er sket en stigning i antallet af underretninger om børn og unge. Tal fra Danmarks Statistik viser, at der på tværs af alle landets kommuner er sket en stigning i antallet af underretninger fra 2015 og frem til 2023.

I følgende figur 4.1 ses udviklingen i antal underretninger fordelt på underrettere.

FIGUR 4.1 UDVIKLING I ANTAL UNDERRETNINGER FORDELT PÅ UNDERRETTETTERE 2015-2023

Fodnote til tabel: Tabellen er baseret på antal underretninger i årene 2015-2023. Antallet af underretninger er fordelt på grupper af underrettere.

Kilde: Danmarks Statistik. Fodnote slut.

I følgende figur 4.2 ses antal underretninger fordelt på årsager for 2015 og 2023.

TABEL 4.2 ANTAL UNDERRETNINGER OM BØRN OG UNGE
FORDELT PÅ ÅRSAGER I 2015 OG I 2023

	2015 (Antal)	2023 (Antal)
Anden bekymrende adfærd hos barnet eller den unge f.eks. udadreagerende adfærd	16.167	55.064
Anden bekymrende adfærd hos forældre	0	51.754
Skole- eller uddannelsesproblemer hos barn/ung f.eks. fravær	7.194	20.471
Utilstrækkelig omsorg fra forældre eller anden form for omsorgssvigt*	17.412	20.474
Sundhedsforhold hos barnet eller den unge	-	19.680
Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt**	8.834	18.457
Højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne	1.248	17.907
Misbrug hos forældre	7.408	14.292
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge	5.066	11.175
Kriminalitet hos barn/ung	5.684	8.159
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos forældre	6.725	7.939
Sundhedsforhold hos en eller begge forældre***	-	4.449
Misbrug hos barn/ung	2.326	3.941
Fogedsag, hjemløshed eller udsættelse fra bolig	3.864	3.743
Kriminalitet hos forældre	602	2.827
Uoplyst	2.778	333
Andet****	33.121	538

Fodnote til tabel:

Tabellen er baseret på underretninger om børn og unge fra alle landets kommuner i 2015 og 2023. Hvis "-" er angivet i tabellen fremgår data ikke, enten fordi der ikke er data eller kategorierne er ændret i de mellemværende år.

* Kategorien 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre eller anden form for omsorgssvigt' er en samling af to kategorier, da den ene gradvist er blevet udfaset.

**Kategorien 'Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt' er gradvist blevet udfaset og delt i to nye kategorier for hhv. overgreb fra forældre og overgreb fra andre, der i denne opgørelse for 2023 er samlet i én kategori. Tallet for 2015 er baseret på kategorien 'Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt'.

*** Der er ikke data for 2015.

****Kategorien 'Andet' er gradvist blevet udfaset.

Kilde: Danmarks Statistik.

Fodnote slut.

Nye grunde til bekymring og underretning

Rådgivere i flere kommuner peger på, at det blandt andet skyldes, at der er flere forskellige forhold, som giver anledning til bekymring, end tidligere. Rådgivere i Morsø Kommune fortæller eksempelvis, at de modtager underretninger på områder, som de ikke tidligere har oplevet, at der bliver underrettet på:

Citat: "Det kan godt være, at underretningerne er tunge og bekymrende i dag, men der kommer jo også mange underretninger, som man aldrig havde sendt før. Blandt andet på fravær, eller som kalder lidt på noget psykiatri og PPR. Altså de underretninger var jo ikke kommet for... hvad? Fem år siden." Citat slut. (Rådgiver, Morsø Kommune)

I flere kommuner har de indtryk af, at nogle af de bekymringer, som der i stigende grad underrettes om, ikke nødvendigvis er nye fænomener, men at de i højere grad end tidligere giver anledning til at underrette.

Gentofte Kommune udtrykker, at en del af stigningen i underretninger også kan skyldes, at der i samfundet i mindre grad end tidligere er rummelighed for børn og unge, hvis adfærd afviger fra normen:

Citat: "Der er også sådan noget med, hvad man som samfund kan rumme. Der skal måske heller ikke så meget til længere, før man falder uden for, og så skal man underrette, og så skal der udredes. Så jeg tænker også, at det handler om den måde, som vores samfund er indrettet på i dag. At man heller ikke rummer så mange forskelligheder længere." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Dette afspejler et muligt skift i den måde, hvorpå man betragter og håndterer forskelligheder, og hvordan dette ifølge rådgiveren kan have betydning for antallet af underretninger.

UDVIKLING I TILGANGEN TIL UNDERRETNINGER

Skærpet opmærksomhed på at underrette

Ifølge kommunerne er en del af forklaringen på det stigende antal underretninger, at der er kommet større fokus på at underrette blandt både privatpersoner og fagprofessionelle. Mange rådgivere oplever, at det især gælder fagprofessionelle, herunder i særdeleshed skolerne. Ifølge flere kommuner skyldes den skærpede opmærksomhed blandt andet kommunernes oplysningsindsats og dialog med samarbejdspartnere, herunder skoler og daginstitutioner (Fodnote: Samarbejdet mellem myndighedsafdelingen og almenområdet er uddybet i kapitel 2. Fodnote slut).

I flere kommuner fremhæver rådgivere, at det stigende antal underretninger afspejler, at man er blevet bedre til at identificere mistrivsel og handle derefter. Derudover fortæller en del rådgivere, at de også generelt modtager flere underretninger fra privatpersoner. Gentofte Kommune nævner eksempelvis, at de oplever, der er sket en udvikling i forhold til, at borgere i højere grad end tidligere kontakter børne- og ungerådgivere for at få vejledning, hvis de er i tvivl om, hvorvidt de skal underrette om et barn eller en ung. Dog tegner der sig ikke et entydigt billede af, at det nødvendigvis altid er godt, at borgere underretter. To rådgivere i Morsø Kommune fortæller:

Rådgiver 1: *Citat: "Jeg synes også, at der er blevet flere politibetjente ude i vores samfund, der skal fortælle, hvordan unge skal være. Det kan både være i vores almene underretninger, men det kan også være, hvor der står, hvem det er fra, hvor det er privatpersoner. Det er måske i stedet for at slå det op på Facebook, eller hvor de nu slår tingene op efterhånden, så sender de en underretning." Citat slut.*

Rådgiver 2: *Citat: "Ja. Så der er også flere, der er blevet opmærksomme på at skulle sende en underretning, hvis de synes, at de ser noget." Citat slut. (Morsø Kommune)*

Som citatet illustrerer, oplever rådgiverne, at der generelt er flere borgere, der har fået en større bevågenhed. Dette kan være medvirkende til, at antallet af underretninger stiger, selvom rådgiverne vil vurdere, at der ikke nødvendigvis er anledning til en reel bekymring.

Kommunerne oplever, at der gribes ind tidligere i problemudviklingen

Foruden en skærpet opmærksomhed på at underrette, oplever kommunerne også, at fagprofessionelle er blevet mere opmærksomme på børn og unges adfærd i forhold til at underrette og gribe ind tidligere. Dette med henblik på at forebygge og støtte barnet/den unge i forhold til deres situation og udfordringer. En rådgiver i Køge Kommune fortæller eksempelvis:

Citat: "Lærerne bliver dygtigere og dygtigere til hele tiden at se på, hvad er det for nogle små tegn, vi skal se på de her børn. Så jeg synes egentlig også helt generelt, at vi får underretninger på noget, som vi ikke ville have fået for seks år siden. For jeg synes generelt, at alle bliver mere og mere bevidste." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

På samme vis udtrykker en rådgiver i Gentofte Kommune:

Citat: "Det kan godt være, der har været en tendens til, at det skulle være lidt mere grelt, før man underrettede, til at man i dag måske også underretter på noget, som ikke er et problem endnu. (...) Så på den måde er der måske noget lidt mere light, fordi vi jo rigtig gerne vil undgå, at der kommer for tunge indsatser på." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Ifølge nogle kommuner kan det, at der gribes tidligere ind i problemudviklingen, medvirke til at mindske risikoen for, at barnets eller den unges udfordringer udvikler sig yderligere.

Udvikling i børnesyn

I enkelte af de interviewede kommuner har børne- og ungerådgiverne et indtryk af, at stigningen i antallet af underretninger også er udtryk for, at der er sket en udvikling i børnesyn. En rådgiver i Morsø Kommune fortæller eksempelvis:

Citat: "Børn har flere rettigheder og skal høres mere, (...) og de bliver også selv mere opmærksomme på, hvad de har krav på, eller hvordan de burde have det eller ikke burde have det." Citat slut. (Rådgiver, Morsø Kommune)

Udviklingen i børnesyn bidrager ifølge kommunen dels til, at de omkringliggende aktører bliver mere opmærksomme på børn og unges adfærd, og dels at børn og unge selv bliver mere bevidste om egne rettigheder og trivsel.

To andre kommuner fortæller ligeledes, at børnesynet har ændret sig over tid, hvor børn og unge i dag har fået en større stemme end tidligere. De oplever imidlertid, at det også i nogle

sammenhænge kan være uhensigtsmæssigt, i hvert fald når det omhandler forældres opdragelse af deres børn. I kommunen peger de på, at skiftet i børnesyn indebærer, at forældre i dag kan have sværere ved at sætte faste rammer for deres børn. Det kan ifølge rådgivere bidrage til at vanskeliggøre undervisningen i skolerne, da det kan være svært for børn og unge at tilpasse sig faste rammer i deres skoletilbud.

UDVIKLING I GRUPPEN AF BØRN OG UNGE, DER UNDERRETTES OM

Som belyst i kapitel 3, oplever nogle af kommunerne, at de i højere grad modtager underretninger om skilsmissekonflikter, fravær og mistrivsel i skoleregi og/eller vold og overgreb. Kommunerne beskriver også andre forhold og karakteristika ved underretninger, som de oplever har udviklet sig over de seneste år. Dette udfoldes nedenfor.

Enkelte kommuner oplever flere underretninger om vold og overgreb efter indførelsen af barnets lov

I enkelte kommuner beskriver rådgivere, at de, især efter implementeringen af barnets lov, har oplevet en stigning i antallet af underretninger, der handler om vold og overgreb. Køge Kommune fortæller, at de især det seneste år har modtaget flere underretninger om psykisk vold:

Citat: "Nu er det sådan nærmest blevet en skal-ting i barnets lov. Det er noget vi både før barnets lov, og jeg kan også se i forbindelse med barnets lov, at vi i hvert fald – vi har altid haft fokus på det – men der er begyndt at komme en stigning i underretninger på psykisk vold." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

Esbjerg Kommune fortæller ligeledes, at de har modtaget flere underretninger om vold og overgreb, efter at barnets lov er trådt i kraft:

Citat: "Ja, vi oplevede det jo pludselig lige efter barnets lov, og egentlig lidt underligt ikke? Vi undrer os i hvert fald over det." Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Flere kommuner fortæller, at børn og unges mistrivsel er et fokus i underretninger

Rådgivere på tværs af kommuner beskriver, at mistrivsel blandt børn og unge fylder en del i de underretninger, de modtager, hvilket vi også har belyst i kapitel 3. Et par af kommunerne fortæller, at mistrivsel blandt børn og unge især er steget under og efter perioden med Covid-19. Ifølge kommunerne er grundene til mistrivsel blandt børn og unge forskellige. Mistrivsel kan være en reaktion på komplekse problemstillinger, der ikke nødvendigvis kan ses isolerede fra hinanden. En rådgiver i Køge Kommune beskriver følgende:

Citat: "Lærerne siger, at de bruger meget mere tid på at skrive på Aula med forældre, der er uforstående over for det ene eller det andet. Der er så meget med det der skole og presede forældre i en stor cocktail. Det gør bare, at vi får nogle børn, der mistrives. Jeg tror, at der er sådan generelt større mistrivsel blandt folkeskolebørn - og forældrene." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

Som citatet illustrerer, er det ikke udelukkende mistrivsel blandt børn og unge, som er vanskeligt, men også at forældre oplever at være under stort pres.

Kommuner oplever, at der er stigende mistrivsel i skolerne

Som del af mistrivelsesproblematikker i skolerne oplever nogle rådgivere, at skolefravær og skolevægring har fyldt en del i underretningssagerne i perioden under og efter Covid-19, jf. kapitel 3. Middelfart Kommune oplever desuden at der er begyndt at komme en udvikling også i børnehavevægring:

Citat: "Jeg synes, at børnene er meget pressede, og de bliver yngre og yngre. Nu hedder det også børnehavevægring. På et tidspunkt hed det kun skolevægring, så blev det også til børnehavevægring." Citat slut. (Rådgiver, Middelfart Kommune)

Nogle kommuner peger på, at børn mistrives, fordi skoler sætter høje krav til dem. Som det også fremgår af kapitel 3, har rådgiverne i Esbjerg Kommune indtryk af, at overgangen til 7. klasse kan være udfordrende for nogle unge. Ifølge rådgiverne kan dette netop skyldes, at kravene til de unge skærpes:

Citat: "Samtidig så sættes kravene op til de her mennesker. Så det er faktisk ofte der [i 7. klasse], at man både kan opleve, at man finder ud af eller bliver en del af psykiatrien. Det kan være fordi, forældrene har kompenseret, eller at klasselæreren har kompenseret i de små klasser, og så finder man ud af, at nu bliver det hele svært, og man sætter kravene højere." Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Flere kommuner oplever flere børn og unge med diagnoser eller i udredningsforløb

De underretninger, som kommuner modtager, viser et mønster af problematikker relateret til børn og unges psykosociale udfordringer. Rådgivere i flere af interviewkommunerne oplever, at underretninger, der handler om børn og unge med psykiatriske diagnoser som ADHD, autisme og Aspergers, eller som er i gang med en udredning fylder mere i de underretninger, de modtager. Nogle rådgivere fortæller, at en del af denne børne- og ungegruppe har udfordringer med at passe ind i en skolekontekst og kan opleve mistrivsel. For eksempel fortæller en rådgiver i Esbjerg Kommune:

Citat: "Der er også mange børn med diagnoser, der skal indgå i nogle sammenhænge, hvor det er svært." Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg kommune)

Rådgiveren har indtryk af, at der kommer flere underretninger om børn og unge, der har psykiske udfordringer, og at flere i dag er i udredningsforløb end tidligere.

Ifølge flere kommuner kan sociale medier bidrage til kompleksiteten af børn og unges udfordringer

Nogle kommuner fortæller, at de oplever, at sociale medier fylder meget i børn og unges liv. På sociale medier kan børn og unge spejle sig i hinanden online. Ifølge flere kommuner kan en online social spejling både bidrage positivt i forhold til genkendelighed og støtte, men det kan også risikere at føre til en uhensigtsmæssig sammenligning, der kan have negativ betydning for børnene og de unges selvopfattelse.

Odense Kommune fremhæver, at sociale medier sjældent er dét, der leder direkte til de konkrete underretninger, som de modtager. Imidlertid oplever rådgiverne i kommunen, at sociale medier kan bidrage til kompleksiteten af et barn eller en ungs situation:

Rådgiver 1: *Citat: "Det fortæller de unge jo også – også selvom det ikke er det, underretningen kommer ind på. Men så er der hadegrupper mod hinanden, og de mobber hinanden*

og der er alle mulige sociale medier, hvor man kan lave ALT muligt, som er helt uden for min fantasi." Citat slut.

Rådgiver 2: *Citat: "Ja, men det er også et sted, hvor de unge måler sig med hinanden og lader sig fremstå helt perfekt – men ikke kan leve op til det. Så kan de begynde at udvise tegn på spisevægring og lidt forskelligt." Citat slut. (Odense Kommune)*

Enkelte kommuner nævner desuden, at børn og unge på nettet kan blive eksponeret for krænkende og/eller grænseoverskridende indhold. Det kan ifølge en rådgiver i Køge Kommune også lede til, at børn og unge selv optager en mere grænsesøgende adfærd, der kan give anledning til at underrette.

Kommunernes perspektiver på udvikling i underretningernes bekymringsniveau

Der er forskel på underretningernes bekymringsniveau. Vi har spurgt kommunerne, om der er sket en udvikling i bekymringer. Der er ikke en entydig forklaring på dette, da kommunerne har forskellige perspektiver herpå.

I Gentofte Kommune er det rådgivernes indtryk, at de børn og unge, der blev underrettet om før i tiden, generelt havde sværere udfordringer og havde det dårligere, sammenlignet med de børn og unge, der modtager underretninger om i dag:

Citat: "(...) hvis jeg kigger tilbage sådan tre-fire år før Covid-19, så havde jeg flere i min butik dengang, der havde det dårligt. Så det er også noget med at finde ud af, at få de rigtige underretninger." Citat slut. (Rådgiver, Gentofte Kommune)

Køge Kommune fortæller omvendt, at de oplever en udvikling hen imod, at modtage flere underretninger med et højere bekymringsniveau.

Citat: "Jeg synes jo, at det er den modsatte vej. Jeg synes, at vi får flere og flere underretninger, som der er mere og mere hold i. Jeg synes, at vi får flere og flere underretninger, som vi handler på, end hvor vi lukker det ned." Citat slut. (Rådgiver, Køge Kommune)

I både Esbjerg og Middelfart Kommune oplever rådgivere, at udviklingen i antallet af underretninger med et lavt bekymringsniveau følger den generelle udvikling, hvor der er en stigning i antallet af underretninger:

Citat: "Jeg synes altid underretninger har været alvorlige, og der har altid været tyngde i underretningerne. Det er nok mere antallet der har ændret sig." Citat slut. (Rådgiver, Esbjerg Kommune)

Kommunernes perspektiver på underretninger, der ikke giver anledning til videre handling

Flere kommuner påpeger, at indkomne underretninger som udgangspunkt altid giver anledning til at handle, for eksempel ved at kommunen afholder underretningsmøder eller iværksætter undersøgende arbejde, mv. Der kan imidlertid være forskel på underretningernes bekymringsniveau og om den enkelte underretning giver anledning til yderligere handling, som for eksempel at sagen sendes videre til afdækning eller børnefaglig undersøgelse.

Når det gælder underretninger, som ikke giver anledning til yderligere handling har kommunerne varierende erfaringer med, hvad der kendetegner disse underretninger, og hvor ofte de modtager denne type underretning.

Når rådgivere i interviewkommunerne beskriver de underretninger, som typisk ikke sendes videre til afdækning eller børnefaglig undersøgelse, er der eksempelvis en af kommunerne der fremhæver fogedsager og udeblivelser fra tandlægebesøg. Flere kommuner fortæller, at et andet kendetegn ved de underretninger, som i mindre grad giver anledning til videre handling, er, at der underrettes på baggrund af en enkeltstående episode. Underretninger fra anonyme er også en type, hvor rådgivere udtrykker, at bekymringen ikke altid giver anledning til videre handling, i samme omfang som ved underretninger fra fagprofessionelle.

Flere kommuner fortæller også, at de modtager chikanerende underretninger, hvor en forælder for eksempel underretter med henblik på at chikanere den anden forælder. I disse sager vurderer rådgiverne ofte, at der ikke er grund til yderligere handling.

Bilag 1: Undersøgelsens metode

I dette kapitel beskriver vi undersøgelsens metode og de metodiske overvejelser, vi har gjort os undervejs i processen.

Undersøgelsen er bestilt af Social- og Boligministeriet. Baggrunden for undersøgelsen er, at der de seneste år er sket en stigning i antallet af underretninger samt antallet af børn og unge, som kommunerne modtager underretninger om.

Vi har besvaret undersøgelsens arbejdsspørgsmål på baggrund af interviews med børne- og ungerådgivere i seks kommuner. Undersøgelsen belyser kommunernes erfaringer med håndtering af indkomne underretninger samt perspektiver på udviklingen i underretninger. Til at supplere de kvalitative interviews har vi inddraget data om underretninger fra Danmarks Statistik.

I opdraget er det blevet fastlagt, at undersøgelsen ikke har fokus på, hvorvidt stigningen i antal underretninger skyldes, at der i dag er flere udsatte børn og unge. Desuden er undersøgelsen afgrænset fra at belyse underretternes perspektiv.

INDLEDENDE INTERVIEW MED SOCIAL- OG BOLIGSTYRELSEN

Som led i vores desk-research har vi afholdt et indledende interview med Social- og Boligstyrelsen. Dette har vi gjort for at få deres bud på centrale perspektiver på underretninger i kommunerne, herunder kommunernes organisering, samt kendetegn ved og udvikling i underretninger.

INTERVIEW MED UDVALGTE KOMMUNER

Vi har gennemført interview med børne- og ungerådgivere i seks kommuner i perioden august til september 2024. Formålet med interviewene er at få indblik i hvilke bekymringer, der ligger bag underretningerne, hvad der ifølge rådgiverne karakteriserer de seneste års udvikling i de underretninger, de modtager, og hvordan kommunerne er organiseret sig i forhold til håndtering af underretninger om børn og unge.

Temaer for interviewene

Vi har udarbejdet en semistruktureret interviewguide med udgangspunkt i arbejdsspørgsmålene. I interviewguiden har vi blandt andet spurgt ind til:

- Hvordan kommunerne er organiseret i forhold til deres håndtering af underretninger, herunder samarbejde med udfører og almenområdet.
- Hvilken betydning indførelsen af barnets lov har haft for kommunernes organisering og håndtering af underretninger.
- Hvilke bekymringer der ligger til grund for underretningerne.
- Hvad kommunerne oplever karakteriserer de børn og unge, der underrettes om.
- Hvem kommunerne typisk modtager underretninger fra.
- Hvordan kommunerne oplever udviklingen i antallet af underretninger.
- Om kommunerne vurderer, der er noget særligt, der er med til at forklare, hvorfor de oplever en stigning i antallet af underretninger.

Udvælgelseskriterier

Vi har udvalgt seks kommuner, som i større eller mindre grad har oplevet en stigning i antallet af underretninger de seneste år. Dette med henblik på at få en variation i udviklingen. I udvælgelsen har vi derudover bestræbt os på at have en spredning, hvad angår størrelse på kommunen samt geografisk placering i landet.

Følgende seks kommuner indgår i undersøgelsen:

- Esbjerg Kommune
- Gentofte Kommune
- Køge Kommune
- Middelfart Kommune
- Morsø Kommune
- Odense Kommune

Deltagere i gruppeinterview

I hver af de seks kommuner har vi gennemført et gruppeinterview med tre til fire børne- og ungerådgivere, som så vidt muligt har haft flere års erfaring på området. Dette af hensyn til at få indblik i, hvordan børne- og ungerådgiverne har oplevet udviklingen i antallet og karakteren af underretninger i kommunen. I flere af interviewene har rådgivere fra flere forskellige teams i kommunen deltaget, herunder eksempelvis modtagelsesteam og børne-/ungeteam. I andre interviews har der kun været rådgivere fra modtagelsesteamet, som har deltaget.

Databehandling og høring

Alle interview er optaget på diktafon, hvorefter de er blevet transskriberet og kodet i databehandlingsprogrammet NVivo med henblik på at identificere mønstre på tværs af interviewene. Alle interviewpersoner har haft egne citater og udsagn i høring, hvor de har haft mulighed for at komme med rettelser og input.

DATA FRA DANMARKS STATISTIK

I undersøgelsen inddrager vi data fra Danmarks Statistik som supplement til de kvalitative interview for at belyse kendetegn ved de underretninger, som kommunerne aktuelt modtager.

Det data, vi har indhentet fra Danmarks Statistik, er en del af en årlig opgørelse af underretninger om børn og unge under 18 år. I rapporten inddrager vi data fra 2023 på følgende variable:

- Antal underretninger
- Baggrund/årsag for underretning
- Afsender (underretters relation til barnet/den unge)

Kommunerne indberetter og godkender selv data om underretninger til Danmarks Statistik. Danmarks Statistik udfører derudover forskellige kontroltjek for at identificere eventuelle dubletter eller andre fejl, der kan forekomme ved indberetningen. Ifølge Danmarks Statistik (Fodnote: Statistikdokumentation for Underretninger om udsatte børn og unge 2023 (dst.dk)). Fodnote slut) indeholder statistikken en lav usikkerhed, hvor bortfald og målefejl udgør en minimal bias.

Bilag 2: Regler om underretninger

I dette bilag beskriver vi centrale bestemmelser i barnets lov, der er relevante for behandlingen af underretninger.

Der er nogle regler, der er nye eller ændrede med barnets lov. Det gælder blandt andet reglerne om udredning, hvor reglerne om screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse i barnets lov erstatter de tidligere regler i serviceloven. Andre regler er videreført fra serviceloven - det gælder blandt andet reglerne om, underretningspligt og kommunernes håndtering af underretningspligt og kommunernes håndtering af underretninger.

Først beskriver vi underretningspligten, herunder den almene underretningspligt, som omfatter alle borgere, fagpersoners skærpede underretningspligt samt mellemkommunal underretningspligt. Efterfølgende præsenterer vi de regler, som er gældende for, hvordan kommuner skal behandle underretninger. Afslutningsvist beskriver vi bestemmelserne i barnets lov om sagens oplysning, herunder screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse.

INFOBOKS: LÆS MERE

Læs mere om reglerne følgende steder:

- [Vejledning nr. 9471 af 21/06/2024 til barnets lov](#)
 - [Håndbogen om barnets lov](#)
 - [Social- og Boligministeriet Q/A](#)
- Infoboks slut.

Underretningspligt

Lovboks: Underretningspligt

§ 135: Almen underretningspligt

Alle har pligt til at underrette kommunen, hvis de får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrenes eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare.

§ 133: Skærpet underretningspligt

Der er forskellige kriterier for, hvornår der skal underrettes alt efter, om man er en fagperson eller en almindelig borger. Det er fastsat i barnets lov, at fagpersoner har en særlig udvidet underretningspligt. Den skærpede underretningspligt omfatter personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv. Det gælder blandt andet læger, pædagoger, skolelærere, politi, samt medarbejdere på krisecentre, behandlingstilbud eller private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.

Som fagperson har man pligt til at underrette, hvis man under udøvelsen af hvervet får kendskab til eller grund til at antage, at 1) et barn eller ung kan have behov for særlig støtte; 2) et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de kommende foræl-

dres forhold; 3) at et barn eller ung kan have behov for særlig støtte på grund af ulovligt skolefravær eller undladelse af at opfylde underretningspligten; eller 4) et barn eller ung har været udsat for overgreb.

Desuden fremgår det af § 133, stk. 2 i barnets lov, at skoleledere på folkeskoler skal underrette, når en elev har ulovligt skolefravær på 15 procent eller derover inden for et kvartal.

§ 132: Mellemkommunal underretningspligt

Flytter en familie med et eller flere børn under 18 år eller kommende forældre fra én kommune til en anden kommune, og finder fraflytningskommunen, at et eller flere børn eller de kommende forældre har behov for særlig støtte af hensyn til barnets eventuelle særlige behov for støtte efter fødslen, skal fraflytningskommunen underrette tilflytningskommunen herom.

Stk. 2. I forbindelse med en underretning efter stk. 1 skal fraflytningskommunen oversende nødvendigt sagsmateriale, herunder en opsummering af relevante vurderinger, som fraflytningskommunen har foretaget i sagen.

Lovboks slut.

Kommuners håndtering og vurdering af underretninger

Lovboks: Kommuners håndtering og vurdering af underretninger efter barnets lov

§§ 5 og 8: Inddragelse af barnet eller den unge

Det følger af § 5, stk. 2 og 3 i barnets lov, at alle børn og unge, herunder børn og unge med funktionsnedsættelser, har ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem. Det betyder, at deres holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler eller anden direkte kontakt, inden der træffes beslutninger eller afgørelser om deres forhold. Det er ikke i sig selv nyt med ikrafttrædelsen af barnets lov, at barnet eller den unge har ret til inddragelse. Det nye er, at inddragelsen af børn og unge ikke er begrænset til børnesamtaler på bestemte tidspunkter, men derimod indebærer, at børn og unges perspektiver skal tilvejebringes i alle dele af sagsbehandlingen.

Desuden skal sagsbehandlingen tilrettelægges, således at barnet eller den unge har mulighed for at medvirke aktivt i sagsbehandlingsforløbet på lige fod med forældrene, jf. § 8, stk. 1.

Denne medvirken skal ske med respekt for børn og unges forskellighed og tage højde for den enkeltes modenhed og ressourcer. Sagsbehandlingen skal også tilrettelægges således, at barnet eller den unge og familien oplever færrest mulige fagprofessionelle, jf. § 8, stk. 2.

§ 136: Rettidig og systematisk vurdering

Kommuner skal, inden for 24 timer efter modtagelsen af en underretning, vurdere, om barnet eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der er behov for at sætte ind med akutte indsatser, jf. barnets lov § 136, stk. 2.

§ 137: Genvurdering af sagen

Når kommunalbestyrelsen modtager en underretning om et barn eller en ung, over for hvem kommunalbestyrelsen allerede har iværksat støttende indsatser efter § 32, anbringelse efter §§ 46, 47 eller 67 i denne lov eller foranstaltninger efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal kommunalbestyrelsen genvurdere sagen. En eller flere personer i den myndighed i kommunen, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, som ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, skal deltage i genvurderingen.

Stk. 2. Til brug for en vurdering af en underretning efter §§ 132, 133 og 135, jf. stk. 1, kan der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke

fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor, herunder når der er bekymring for, at barnet eller den unge kan være udsat eller i risiko for negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt.

Stk. 3. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra forældrenes side skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse.

Stk. 4. Samtale efter stk. 2 og 3 kan undlades, i det omfang barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtalens gennemførelse.

§ 138: Kvittering og orientering af underretter

Den, der er underretter, bliver ikke part i barnets eller den unges sag, og underretteren vil derfor som udgangspunkt ikke kunne få oplysninger om, hvilken hjælp eller støtte kommunen eventuelt har iværksat over for barnet eller den unge. Kommunen skal dog senest seks hverdage efter modtagelsen af en underretning sende en kvittering for modtagelsen, jf. barnets lov § 138.

Hvis det er en fagperson med skærpet underretningspligt, der har underrettet, skal kommunen som udgangspunkt orientere om, hvorvidt der er iværksat en børnefaglig undersøgelse, en afdækning eller indsatser, jf. barnets lov § 138, stk. 2. Ved underretninger fra fagpersoner efter § 133 kan kommunen også orientere om, hvilken type indsats der er iværksat, jf. barnets lov § 138, stk. 3.

Lovboks slut.

Sagens oplysning: Screening, afdækning og børnefaglig undersøgelse

Lovboks: § 18: Screening

Hvis kommunen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller ung har behov for særlig støtte, skal der foretages en screening af sagens oplysninger med henblik på at vurdere, om der er behov for yderligere afdækning, jf. § 19, eller en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20. En screening kan også føre til, at der ikke foretages yderligere i sagen, ligesom der kan iværksettes visse former for støtte på baggrund af en screening, herunder tidligt forebyggende indsatser. Det vil bero på en konkret vurdering af forholdene i den enkelte sag.

Hvis screeningen giver anledning til mistanke eller viden om, at der er tale om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, har kommunen desuden pligt til at foretage en risikovurdering, inden forældre eller andre i barnet eller den unges netværk inddrages, jf. § 18, stk. 3.

Barnets lov indeholder ikke specifikke formkrav eller tidsfrister for udarbejdelse af en screening. Det fremgår imidlertid, at screeningen skal gennemføres, før der tages stilling til hvilken støtte, der kan være behov for, jf. § 18, stk. 1. Denne bestemmelse er tæt forbundet med retssikkerhedslovens § 3 om, at spørgsmål om hjælp skal behandles hurtigst muligt med det formål at afgøre, om der er ret til hjælp, og i givet fald hvilken type hjælp der skal ydes.

Lovboks slut.

LOVBOKS: SKAL EN UNDERRETNING I EN SAG MEDFØRE EN SCREENING ELLER GENVURDERING?

Hvis kommunen modtager en underretning i en sag, hvor der allerede er igangsat en støttende indsats, skal oplysningerne i underretningen genvurderes efter § 137. Kommunen vil i den forbindelse skulle vurdere, om oplysningerne giver anledning til at udvide afdækningen eller den børnefaglige undersøgelse, der ligger til grund for den iværksatte indsats, og iagttage de sagsbehandlingskrav, der følger af en genvurdering efter § 137. Når kommunen har foretaget genvurderingen, vil der i praksis også være foretaget en screening efter § 18, idet kommunen i forbindelse med genvurderingen tager stilling til, om der skal foretages yderligere i sagen, herunder om der er behov for at foretage yderligere oplysning af sagen. Hvis kommunen fx vurderer, at der ikke er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse i sagen, vil dette være resultatet af genvurderingen efter § 137. Det vil samtidig være resultatet af en screening, jf. § 18, stk. 1, nr. 1, hvorfor kommunen eventuelt vil kunne notere dette på sagen. Lovboks slut.

LOVBOKS: § 19: AFDÆKNING

Der skal foretages en afdækning, hvis der på baggrund af en screening vurderes, at der er behov for nærmere afklaring af et eller flere forhold, der har betydning for barnet eller den unges støttebehov. En afdækning foretages typisk i sager, hvor der er tale om en afgrænset problemstilling, og skal tilrettelægges ud fra forholdene i den enkelte sag. Sagen kan oplyses i afdækningen ved at indsamle udtalelser fra relevante fagpersoner, afholde samtaler med barnet eller den unge og forældrene samt eventuelt inddrage barnet eller den unges netværk. Lovboks slut.